

DZIESIĄTE
SPRAWOZDANIE

DYREKCJI
PAŃSTWOWEJ SZKOŁY HANDLOWEJ
W CIESZYNIE

za rok szkolny 1927-28.

CIESZYN
NAKLAD PAŃSTWOWEJ SZKOŁY HANDLOWEJ W CIESZYNIE
1928

DZIESIĄTE
SPRAWOZDANIE

DYREKCJI
PAŃSTWOWEJ SZKOŁY HANDLOWEJ

W CIESZYNIE

za rok szkolny 1927-28.

CIESZYN
NAKLAD PAŃSTWOWEJ SZKOŁY HANDLOWEJ W CIESZYNIE
1928

C 00312411

*Sprawozdanie niniejsze wydrukowano z okazji
dziesięciolecia istnienia szkoły.*

L. FABIAŃCZYK.

Kierowanie młodzieży do szkół zawodowych nakazem chwili obecnej.

O szkolnictwie zawodowym dużo się już wprawdzie pisze, jeszcze więcej mówi, ale wie się o niem bardzo mało albo zgoła nic. Nic dziwnego, gdyż szersze warstwy społeczeństwa usposobione są niechętnie do wszelkiej pracy zawodowej, a ta niechęć idzie w parze z zupełnym brakiem orientacji w sprawach, związanych z wykształceniem zawodowym.

Aby lukę tę wypełnić, pragnę szerszym sferom społeczeństwa prowincjonalnego dać garść wiadomości aktualnych, a równocześnie zainteresowanym zwrócić uwagę na problem, który dzisiaj tak często jest poruszany zarówno w prasie, jak i w przemowach czy oświadczeniach wybitnych osobistości świata politycznego i prywatnego.

Idzie tu o ciekawy objaw w życiu naszego społeczeństwa, polegający na tem, że rodzice, którzy swe dzieci kształcić mogą dłużej, a zatem gruntowniej, kierują je przeważnie do szkół ogólnokształcących, t. zn. obecnie gimnazjów wszelkich typów. Każdy jednak ojciec czy matka, na której ciąży obowiązek dania swemu dziecku odpowiedniego wykształcenia — takiego, by ono zająć mogło w społeczeństwie pewne, odpowiadające jego zdolnościom i ambicjom stanowisko, powinna się nad tem zastanowić: po pierwsze, czy kształcenie tego dziecka w szkole ogólnokształcącej jest w danym wypadku pożądanę ze względu na stan jego ustroju fizycznego i umysłowego, a po drugie, czy, posyłając je do szkoły ogólnokształcącej, zapewnia temu dziecku w przyszłości odpowiednie jego zdolnościom i zamiłowaniu stanowisko.

Zanim roztrząśniemy te dwa pytania, zaznajomijmy się wpierw z ustrojem szkół ogólnokształcących i zawodowych, abyśmy łatwiej mogli rozstrzygnąć, w jakich wypadkach nale-

żałoby młodzież skierować do szkół pierwszych, a w jakich do drugich.

Szkoły ogólnokształcące — jak już sama nazwa wskazuje — mają dać młodzieży pewien zasób wiadomości ogólnych, na podstawie których może się ona poświęcić w przyszłości studjom akademickim. Są to gimnazja różnych typów, z których dzisiaj najżywotniejszymi okazały się jedynie 3, t. j. gimnazjum o typie humanistycznym, w którym podstawę nauczania stanowią: język polski, łacina, język nowożytny obcy i historia; gimnazjum o typie matematyczno-przyrodniczym, uwzględniające szczególnie następujące przedmioty: matematykę, fizykę i kosmografię, chemję, przyrodoznawstwo i pracę ręczną; gimnazjum o typie klasycznym, w którym podstawa dydaktyczna obejmuje filologję klasyczną, t. j. język łaciński, grecki i kulturę klasyczną. Na ogólną liczbę wszystkich gimnazjów w państwie 786 przypada na typ humanistyczny 499 gimnazjów, na typ matematyczno-przyrodniczy 97, na typ klasyczny 88. Na Śląsku mamy wszystkich gimnazjów 37, z tego humanistycznych 8, matematyczno-przyrodniczych 5, a klasycznych 11.

Szkoły zawodowe mają natomiast przysposobić młodzież kształcącą się w nich do wykonywania w przyszłości pewnego zawodu. Szkoły te dzielą się na: I. Szkoły i licea handlowe, II. szkoły zawodowe żeńskie, III. szkoły agrotechniczne, IV. szkoły techniczne i rzemieślnicze, V. szkoły specjalne, VI. szkoły muzyki, śpiewu i dziedzin pokrewnych, VII. szkoły malarstwa, rzeźby i sztuk zdobniczych.

Przypatrzmy się teraz bliżej organizacji poszczególnych szkół:

I. Szkoły i licea handlowe

Szkoły handlowe mają na celu wytworzenie kupiectwa polskiego, a więc sprzedawców, pracowników biurowych, kantorowych i bankowych oraz fachowców do urzędów rachunkowych, do monopolu i innych przedsiębiorstw państwowych.

Absolwenci tych szkół będą się również nadawać znakomicie na stanowiska administracyjne w instytucjach państwowych o charakterze gospodarczym, jak poczta, kolej, urzędy skarbowe i celne i to im powinno być zastrzeżone, gdyż nieobce im są zasady gospodarności, a zdolności ujęcia zagadnień gospodarczych i zmysł orientacyjny będą posiadali lepiej wyrobione, aniżeli inni pracownicy. Dotąd o przyjęciu do tych instytucyj decyduje egzamin dojrzałości ze szkoły ogólnokształcącej, choć ludzie z temi kwalifikacjami nie nadają się do tych urzędów.

Szkoły handlowe średnie dzielą się na typy następujące: 1. szkoły dwu- i trzyklasowe dla młodzieży z ukończoną 7 klasą szkoły powszechnej, wzgl. 3 klasą wydziałową lub gimnazjalną; wiek od 14 do 17 lat; 2. szkoły czteroklasowe (we Lwowie i Krakowie) dla młodzieży po 4 klasach gimnazjum; licea handlowe dwuletnie dla młodzieży po 6 klasach gimnazjum; wiek 16 do 17 lat.

W szkołach handlowych wykłada się poza przedmiotami ściśle zawodowymi z przedmiotów ogólnokształcących następujące: religję, język polski z literaturą, języki obce, historję, kaligrafię i gimnastykę. Absolwenci szkół handlowych korzystają w państwowej służbie cywilnej z prerogatyw, przysługujących abiturjentom gimnazjów. Prawa skróconej służby wojсковей i zdawania egzaminu oficerskiego mają tylko absolwenci liceów handlowych i szkół z kursem 4-letnim.

Byłoby jednakże rzeczą pożądaną, aby także absolwentom szkół 3-letnich przyznać prawo do 1½ rocznej służby wojсковей po zdaniu z arytmetyki, chemji i fizyki egzaminu uzupełniającego.

Na Śląsku mamy jedną państwową 3-letnią szkołę handlową w Cieszynie, do której przyjmuje się uczniów i uczennice w wieku 14—17 lat na podstawie zdanego egzaminu wstępnego z języka polskiego, rachunków i geografji, oraz dwie 3-letnie miejskie szkoły handlowe w Katowicach i Król. Hucie. Przy tej ostatniej otwarto w ubiegłym roku szkolnym pierwszą klasę 2-letniego liceum handl. W najbliższej przyszłości mają jednak powstać nowe miejskie szkoły handlowe, a mianowicie w Rybniku, Nowej Wsi i Tarnowskich Górach.

Młodzież, pragnąca ukończyć wyższą szkołę handlową, ma do tego sposobność, gdyż w Polsce istnieje także kilka wyższych szkół handlowych o typie akademickim, a mianowicie: Wyższa Szkoła Handlowa w Warszawie, Wyższa Szkoła dla Handlu Zagranicznego we Lwowie, Wyższe Studium Handlowe w Krakowie i Wszechnica Handlowa w Poznaniu, które przysposobiają absolwentów do zajęcia kierujących stanowisk w handlu, przemyśle i bankowości. Z tych zakładów wychodzą kandydaci na dyrektorów i szefów większych firm handlu wewnętrznego lub zewnętrznego, firm bankowych, konsulów i w ogólności urzędników w instytucjach o charakterze gospodarczym.

II. Szkoły zawodowe żeńskie.

Dziewczęta mogą się kształcić w szkołach zawodowych niższych lub średnich, w szkołach gospodarczych lub wreszcie w seminarjach dla nauczycielek szkół zawodowych. Szkoły

zawodowe dają dziewczętom wykształcenie w następ. kierunkach: w handlu, ogrodnictwie, przetwórstwie ogrodniczym i mleczarstwie, krawiecczyźnie, bielizniarstwie, modniarstwie, czapnictwie, zdobnictwie, trykotarstwie, introligatorstwie i zecerstwie.

Celem niższych szkół zawodowych żeńskich jest przygotowanie umiejętnych pracowniczek dla rękodziela. Przyjmuje się do nich dziewczęta od 14 lat po skończonej 5 klasie szkoły powszechnej. Program szkoły zawodowej niższej uwzględnia: a) wykształcenie zawodowe, obejmujące zajęcia praktyczne, rysunek, towaroznawstwo, rachunkowość przemysłową i korespondencję; b) wykształcenie ogólne w zakresie szkół powszechnych, t. j. następujące przedmioty: religię, język polski, historję, arytmetykę, geometrję, naukę obywatelską, geografję, śpiew i gimnastykę; c) przygotowanie do obowiązków, które nakłada na kobietę jej stanowisko w rodzinie, a więc gospodarstwo domowe i higienę.

Średnie szkoły zawodowe żeńskie przygotowują samodzielne kierowniczkę pracowni. Przyjmuje się do nich dziewczęta od 15-go roku życia po skończonej szkole powszechnej lub 3 klasie szkoły średniej. Oprócz nauki zawodowej i przedmiotów specjalnych, jak rysunek, towaroznawstwo, rachunkowość przemysłowa, nauka o zasadach dekoracji i kostjumologja, otrzymują średnie wykształcenie ogólne i tak samo, jak w niższej szkole zawodowej, przechodzą kurs gospodarstwa domowego.

Wielką doniosłość dla życia kulturalnego i gospodarczego rodzin polskich, a także dla pomyślności gospodarczej państwa mają szkoły gospodarcze. Są one zorganizowane po większych miastach przeważnie dla uczennic 6 i 7 klasy szkół powszechnych. Uczą się w nich gotowania, pieczenia, prania, szycia, porządków domowych, prowadzenia domu i higieny dziecka. Poza tem są także specjalne szkoły gospodarcze, które przyjmują uczennice, mające ukończoną szkołę średnią. Program ich obejmuje także ogrodnictwo, mleczarstwo i hodowlę w zakresie potrzeb własnego gospodarstwa oraz w zakresie przemysłowym.

Nauczycielki szkół zawodowych kształcą się w seminarjach, do których przyjmuje się dziewczęta po skończonej średniej szkole zawodowej albo na kurs przygotowawczy po 6 klasie szkoły średniej ogólnokształcącej. Seminarja są 3-letnie.

Dla osób dorosłych, które chcą się kształcić jedynie w zawodzie bez pobierania nauki ogólnokształcącej, istnieją różne kursy zawodowe.

Na Śląsku istnieje już dość dużo szkół gospodarstwa domowego, a w ubiegłym roku powstała taka szkoła także w Bielsku.

W przyszłym roku szkolnym postanowiona jest budowa dalszych 5 takich szkół. Zamiarem Wydziału Oświecenia Publicznego w Katowicach jest doprowadzić liczbę tych szkół z biegiem czasu do 80.

III. Szkoły agrotechniczne.

Szkoły agrotechniczne średnie dzielą się na: Szkoły rolnicze i ogrodnicze.

Celem szkół rolniczych jest przygotowanie samodzielnych zarządców mniejszych i średnich majątków lub pomocników, administratorów wielkich dóbr. Warunki przyjęcia do tych szkół: Ukończenie 7 oddziałów szkoły powszechnej lub 4 klas szkoły średniej ogólnokształcącej i egzamin sprawdzający z języka polskiego, matematyki i fizyki w zakresie 4 klas szkoły średniej. Pierwszeństwo mają kandydaci z praktyką rolniczą. Wiek 14 do 18 lat. Nauka w szkole trwa 3 lata, po czym uczniowie odbywają roczną praktykę i zdają egzamin główny.

Ze szkół agrotechnicznych posiada Cieszyn Państwową Szkołę Gospodarstwa Wiejskiego o typie wyższym. Kształci ona samodzielnych kierowników gospodarstw rolnych średnich i większych. Szkoła ma 2 wydziały i kurs przygotowawczy: a) Wydział rolniczy, na którym studjum trwa $2\frac{1}{2}$ roku (6 półroczy), specjalizujący młodzież w głównych kierunkach produkcji rolnej; na wydział ten przyjmuje się kandydatów z ukończoną 6 klasą szkoły średniej i roczną praktyką rolniczą, uznaną przez szkołę po zdaniu egzaminu sprawdzającego z języka polskiego, matematyki i fizyki w zakresie 6 klas szkoły średniej; c) Wydział instruktorsko-nauczycielski z 2-ma półroczami. Na Wydział ten przyjmuje się kandydatów, którzy ukończyli z dyplomem studia rolnicze o wyższym poziomie, a więc wydział agronomiczny na uniwersytecie lub też Państwową Szkołę Gospodarstwa Wiejskiego w Cieszynie; c) Kurs przygotowawczy dla Wydziału instruktorsko-nauczycielskiego z 2-ma półroczami, na który przyjmuje się kandydatów z ukończonym dyplomem średniej szkoły rolniczej i uzyskaniem specjalnem poleceniem ze strony dyrekcji tychże szkół. Po ukończeniu kursu mogą być uczniowie ci przyjęci na Wydział instruktorsko-nauczycielski. Szkoła posiada dwa folwarki doświadczałne o łącznym obszarze 270 ha.

Poza tem mamy na Śląsku następujące samorządowe ludowe szkoły rolnicze: W Międzywiciu koło Skoczowa męską

dwuzimową, w Strumieniu żeńską jednoroczną i w Tarnowskich Górach męską dwuzimową.

Szkoły ogrodnicze kształcą samodzielnych ogrodników, prowadzących średnie i większe ogrody. Warunki przyjęcia i czas nauki, jak w szkołach rolniczych. Oprócz szkół istnieją jeszcze jedno- i dwuletnie kursy ogrodnicze.

Absolwenci szkół agrotechnicznych korzystają w służbie cywilnej i wojskowej z praw absolwentów szkół średnich ogólnokształcących.

IV. Szkoły techniczne.

W szkołach technicznych kształcą się pracowników technicznych różnych specjalności dla fabryk, przedsiębiorstw przemysłowych zarówno państwowych, komunalnych, jak i prywatnych. Dzieli się one na 2 kategorie:

a) Szkoły techniczne typu zasadniczego, mające na celu kształcenie techników pomocniczych różnych specjalności. Czas trwania nauki 3 lub 4 lata. Warunki przyjęcia: 4 klasy szkoły średniej ogólnokształcącej lub 7 klas szkoły powszechnej najwyższego stopnia organizacyjnego lub ukończenie pełnej szkoły rzemieślniczo-przemysłowej i egzamin wstępny z języka polskiego, matematyki i rysunku odręcznego.

b) Szkoły techniczne typu wyższego mają na celu wykształcenie przemysłowych pracowników technicznych, mogących po odbyciu pewnej praktyki pracować samodzielnie. Czynne są obecnie w Polsce następujące szkoły techniczne: mechaniczne, elektrotechniczne, włókiennicze, górnicze, hutnicze, chemiczne, młynarskie, cukiernicze, budowlane, drogowe, miernicze, przemysłowo-leśne, kolejowe mechaniczne i kolejowe drogowe.

Przy niektórych szkołach technicznych istnieją poza tem szkoły majstrów, nadzorców i instruktorów dla różnych gałęzi przemysłu, samodzielnych mniejszych przedsiębiorstw, jako też dla szkół zawodowych.

Wspomniana poprzednio szkoła rzemieślniczo-przemysłowa ma za zadanie wykształcenie należycie uzdolnionych pod względem fachowym rzemieślników, posiadających odpowiedni zasób wiedzy teoretycznej i przedstawiających pod względem społecznym typ obywateli, rozumiejących należycie swoje zadania i obowiązki wobec społeczeństwa i państwa. Do szkół takich przyjmowani są kandydaci w wieku od 14 do 17 lat z ukończonym 5 oddziałem pełnej szkoły powszechnej. Nauka w szkołach tych trwa zależnie od fachu 3 do 4 lat. Wielki nacisk kładzie się w tych szkołach na pracę w odpowiednio urządzonych warsztatach szkolnych.

Na Śląsku istnieją następujące szkoły techniczne: Państwowa Szkoła Przemysłowa w Bielsku z kilku wydziałami (mechaniczno-techniczny, włókienniczy), do której przyjmuje się uczniów z ukończoną 4 kl. gimnazjalną. W Król. Hucie znajduje się Wojewódzka Szkoła Mechaniczna i Hutnicza, która kształci młodzież na mistrzów maszynowych i hutniczych, a w Tarnowskich Górach szkoła Górnośląskiego Związku Przemysłowców górniczo-hutniczych.

V. Szkoły specjalne

kształcą dzieci głuchonieme, ociemniałe, moralnie zaniedbane i umysłowo upośledzone. Z tej trzeciej kategorii, t. j. szkół dla dzieci moralnie zaniedbanych mamy na Śląsku Krajowy Zakład Wychowawczy w Cieszynie. Jest to zakład dla chłopców z internatem i 4 oddziałami. W Katowicach znajduje się Szkoła powszechna specjalna, również samorządowa z internatem z 3-ma oddziałami, do której przyjmuje się chłopców i dziewczęta. Prócz tego istnieje jeszcze w Katowicach i Król. Hucie szkoła powszechna specjalna z licznymi oddziałami dla chłopców i dziewcząt umysłowo upośledzonych.

Z następnej 5. i 6. grupy szkół przemysłu artystycznego i sztuki zdobniczej, które mają na celu wykształcić pracowników i artystów w dziedzinie sztuki i przemysłu zdobniczego, mamy na Śląsku tylko Śląską Szkołę Muzyczną w Katowicach.

Przypatrzmy się teraz, jak wygląda statystyka szkolnictwa w ogólności, porównajmy liczbę szkół i uczniów w gimnazjach a szkołach zawodowych i wyciągnijmy stąd odpowiednie wnioski. Otóż szkół średnich ogólnokształcących zarówno państwowych, jak i prywatnych mamy w ogólności 786 (według stanu z dnia 1. X. 1925 r.) z 5.648 klasami i 7.185 oddziałami, do których uczęszcza 140.496 uczniów a 80.426 uczennic, czyli razem 220.922 uczniów i uczennic. Ilość ta jest stanowczo za duża na potrzeby Polski. Dlatego też powinno nastąpić liczebne zmniejszenie szkół średnich ogólnokształcących na rzecz szkół zawodowych.

Potrzebę rozszerzenia szkolnictwa zawodowego podkreślano niejednokrotnie tak ze strony czynników państwowych, jak i prywatnych. Wprawdzie rozwój tego szkolnictwa w ostatnich czasach jest wybitny, zwłaszcza, gdy zestawimy go ze stanem z przed r. 1918, niemniej nie odpowiada ono jeszcze potrzebom kraju. Następujące dane najlepiej zilustrują stan szkolnictwa zawodowego: Liczba szkół zawodowych w ogólności wynosi 347, w tem jest handlowych 113, zawodowych żeńskich 95, rzemieślniczych 89, technicznych 36, agrotechnicznych 14, szkół dla majstrów 10;

liczba kursów o charakterze podobnym do szkół 352, liczba szkół doksztalcających 434, liczba uczniów i uczennic razem w szkołach zawodowych 120.000 (w tem w szkołach i na kursach 55.000, w szkołach doksztalcających 65.000). Cyfry te stwierdzają niedostateczny rozwój szkolnictwa zawodowego w porównaniu z wysoką liczbą młodzieży szkół średnich ogólnokształcących.

Z zestawienia i porównania tych liczb wynika, że bezwarunkowo za dużo młodzieży uczęszcza do szkoły średniej ogólnokształcącej z tym zamiarem, aby się później poświęcić studjom wyższym, a za mało do zawodowej. Objaw ten nie byłby tak bardzo zastraszający, gdyby nie fakt, że na 14 studentów, wchodzących do wyższych uczelni, t. zn. uniwersytetów, kończy tylko jeden! Znaczy to, że pozostałych 13 nie uzyskało zamierzonego celu i musi zadowolić się w społeczeństwie stanowiskiem niższem, a często nieodpowiedniem.

Obecne trudne warunki ekonomiczne nie pozwalają wszystkim absolwentom gimnazjum wstąpić do wyższej uczelni; ludzie tacy nie oddają społeczeństwu tej pracy, jakaby mogli oddać, bo chociaż mają ogólne wykształcenie, są bez zawodu i nie wiedzą, co z sobą począć. Dla nich nie starczy biur, dobrobyt zaś państwa opiera się przedewszystkiem na warsztatach przemysłu, handlu i rękodzieła. Stąd wniosek, że szkołę średnią ogólnokształcąca powinny kończyć jednostki uzdolnione do studjów teoretycznych i zasobne w środki materialne, aby podołały studjom uniwersyteckim i potrafiły wytrzymać koszt długoletniego kształcenia. Ponieważ nasze dzisiejsze społeczeństwo cechuje jakiś dziwny owczy pęd do szkół średnich ogólnokształcących, dlatego młodzież mniej rozwinięta fizycznie i umysłowo i mniej wytrzymała nie osiąga ostatecznego celu nauki, częstokroć marnieje lub wykoleja się i jest balastem dla narodu. Takich wykolejeńców życiowych, którzy z żalem i rozgoryczeniem ciągną żywot jako słabi manipulanci czy rachunkowcy, bez możliwości zajęcia stanowiska samodzielnego i twórczego, mamy niestety w Polsce dość dużo.

Że do szkół zawodowych uczęszcza mało młodzieży, należy to przypisać pewnej niechęci ze strony rodziców w stosunku do tych szkół, a potem fałszywemu pogładowi szerszych warstw naszego społeczeństwa, jakoby zawód handlowy, przemysłowy czy rękodzielniczy był czemś niższem od każdego innego zawodu. Wogóle u nas w kołach inteligencji panowało dotąd takie zapatrywanie, że rzemiosło i praca zawodowa nie zasługują na dostateczny szacunek. W byłym np. zaborze austriackim człowiek zaczynał się dopiero od chwili, kiedy przybito mu pieczętkę egzaminu dojrzałości. Ten pogląd społeczeństwa musi być absolutnie zmieniony, trzeba je uczyć

poszanowania i ukochania każdej pracy, trzeba mu uprzytomnić, że praca dobrego mechanika, rzemieślnika lub handlowca jest znacznie trudniejsza, niż urzędnika manipulacyjnego. Upředzenie do szkół zawodowych, zgół niczem nieuzasadnione, powinniśmy wszelkiemi siłami wyplenić, gdyż właśnie rezultatem tego dziwnego wstrętu do zawodów handlowych i przemysłowych jest fakt, że nie posiadamy dzisiaj licznego i narodowo uświadomionego, a w środki materialne zasobnego stanu średniego, który — jak nas uczy historia — jest podstawą dobrobytu narodu. Gdyby nie ta apatia, jaką czujemy do zawodów praktycznych, to mielibyśmy dzisiaj swój rodzimy stan kupiecki, polski przemysł i własną finansjerę.

Jest rzeczą zrozumiałą, że bez dobrze postawionego i należycie rozbudowanego szkolnictwa zawodowego nie będziemy mieli wykwalifikowanego robotnika i rolnika, dobrego technika, inżyniera, a przecież na tych właśnie pracownikach opiera się uprzemysłowienie i kultura rolna kraju, będące najistotniejszą podwaliną dzisiejszego bytu i niepodległości państwowej.

To też dziś przy reformowaniu szkolnictwa ogólnokształcącego, stanowczo powinniśmy i musimy pamiętać o reorganizacji szkoły zawodowej.

Przypatrzmy się szkolnictwu Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej. Tam szkoły ogólnokształcące ograniczono do minimum. Zato kwitnie szkolnictwo zawodowe, które pierwsze zajmuje miejsce w świecie. W Stanach Zjednoczonych nie znajdziemy obywatela, któryby nie posiadał jakiegokolwiek zawodu.

To też dzięki temu zadziwiają Amerykanie naszą konserwatywną Europę rozmachem w dziedzinie techniki i praktycznej wiedzy ogólnej. Europa tworzy filozofów, Ameryka wynalazców i potęgę gospodarczą, dzięki czemu siedzimy i siedzzieć będziemy w ich kieszeni, aż staniemy się bankrutami pomimo posiadania dyplomów szkolnych, których Amerykanie nie uznają, a przynajmniej przypisują im małą wartość przedmiotową.

Dzięki powszechnemu szkolnictwu zawodowemu stworzyli Amerykanie silną klasę robotniczą i rolniczą, świadomością swych celów obywatelskich i organizacji zawodowej.

Aby więc postawić nasze szkolnictwo powszechne i średnie na właściwej platformie, należy je zreformować w ten sposób, by uczeń od samego początku przebywania w szkole nabywał wiadomości fachowych równolegle z wiadomościami ogólnymi. Trzebaby skutkiem tego zmienić plan naukowy w szkolnictwie ogólnokształcącym, wprowadzić tam, gdzie działywa składa się w większości swej ze sfer rolniczych —

lekcje rolnictwa, ogrodnictwa, hodowli, weterynarii i t. p., połączone z praktycznymi zajęciami na polu szkolnem. Przy szkole z działwą robotniczą należałoby prowadzić lekcje odnośnych przedmiotów i rzemiosł. W ten sposób rozbudzimy w dziecku zamiłowanie do pracy oraz przekonamy je odrazu o wartości i praktyczności zdobywanych w szkole wiadomości. Tylko w ten sposób podnieść możemy kulturę rolną i przemysł, a w dalszej konsekwencji także ogólny dobrobyt kraju.

Ponieważ szkolnictwo zawodowe jest dźwignią gospodarczego postępu w kraju, a my powinniśmy i musimy ten postęp popierać, dlatego kierujemy wszelką młodzież, która nie ma warunków ukończenia długich studjów średnich ogólnokształcących, a mozolnych uniwersyteckich, do szkół zawodowych, w których i studjum jest krótsze, a zatem mniej kosztowne, a nieraz i stanowisko, osiągnięte po skończeniu szkoły zawodowej, wybitniejsze i korzystniejsze, a prawie zawsze w większym lub mniejszym stopniu niezależne.

F. KOTAS.

O dwujęzycznej stenografji.

(Śladami Polińskiego w stenografji niem.)

O braku dwujęzycznych stenografów.

Aby stenografować dobrze w jednym języku, trzeba mieć dużo zdolności, lecz stenografować dobrze w dwu językach jest zadaniem bardzo trudnem; dlatego to niełatwo znaleźć stenografa dwujęzycznego. W Pierwszem Praskiem Towarzystwie Stenografów Gabelsbergerowskich, które podejmowało się w czasach przedwojennych sporządzania protokołów stenograficznych z posiedzeń sejmu praskiego, tylko stenograf dwujęzyczny t. j. czeskoniemiecki, mógł zostać stenografem sejmowym, a dzisiaj stenografów dwujęzycznych jest w całej Czechosłowacji tyle, że możnaby ich na palcach policzyć. Gdy sejm belgijski, który zatrudnia tylko stenografów francusko-flamandzkich, urządził w roku 1922 w Brukseli egzamin ze stenografji, by znaleźć odpowiedniego kandydata na opróżnione miejsce, to z 6-ciu zgłoszonych kandydatów jeden odstąpił od egzaminu, a z pozostałej reszty nikt nie oddał pracy możliwej do przyjęcia. Stenografowie sejmu lwowskiego umieli się uporać z trudnością stenografowania także w języku rusińskim z powodu pokrewieństwa językowego, ale Biu-

ro Sejmowe w Katowicach, nie znalazłszy stenografów polskoniemieckich, musiało zaangażować dla sejmu śląskiego specjalnych stenografów niemieckich. Niema już wprawdzie u nas zapotrzebowania dwujęzycznych stenografów sejmowych, ale istnieje duży popyt na dobrych stenografów biurowych. Liczne nasze biura handlowe i przemysłowe, prowadzące korespondencję w dwu, a nieraz i więcej językach, zgłaszają się bardzo często do szkół handlowych o korespondentów polskoniemieckich ze znajomością stenografji w obu tych językach, lub też poszukują takich pracowników zapomocą anonsów. Należałoby brakowi dwujęzycznych stenografów jakoś zaradzić.

Niemożliwość praktycznego opanowania 2 różnych systemów sten. Opanowanie praktyczne dwu różnych systemów stenograficznych jest rzeczą niemożliwą. Można się wprawdzie zapoznać teoretycznie z dwoma systemami stenograficznymi, można niemi pisać w tempie powolnem, lecz o tem, by niemi chwytać żywe słowo, mowy być nie może. Gdyby ktoś u nas chciał pisać prędko systemem Gabelsbergera-Polińskiego, a w ciągu dalszym systemem Stolze-Schreya w przekładzie Balczyńskiej, lub ktoś w Anglii systemem Pitmana, a potem systemem Gregga, to wnetby się przekonał, że jest to przedsięwzięcie nierozsądne i niewykonalne. Wyjątek mogłyby stanowić dwa wręcz przeciwne systemy dla różnych języków jak np. system Duployé dla języka francuskiego i system Gabelsbergera-Polińskiego dla języka polskiego lub przeciwnie systemy dla tego samego języka jak np. system angielski Pitmana i przekład systemu niemieckiego Stolze-Schreya dla języka angielskiego. Żmudnej pracy uczenia się drugiego systemu stenograficznego, zbudowanego na zupełnie innych podstawach, nie mającego prawie nic wspólnego ze znanym już systemem, nie podejmuje się zwykle nikt lub rzadko kto.

Trudności praktycznego opanowania dwu podobnych systemów. Jeżeli gdziekolwiek jest mowa o dwujęzycznym stenografie, to jest to zwykle taki stenograf, który pisze pokrewnymi, a raczej temi samemi systemami, t. zn. jakimś oryginalnym systemem i jego przeróbką dla innego języka, jak np.: Polak amerykański pisze oryginalnym systemem Gregga po angielsku i przeróbką tego systemu, dokonaną przez Józefa Widzowskiego, po polsku; Wielkopolanin systemem Stolze-Schreya po niemiecku i jego przeróbką Napolskiego po polsku. Każda przeróbka systemu stenograficznego musi ze względu na odmienne warunki językowe dość daleko odbiegać od oryginału, by móc należycie spełnić swoje zadanie. Widzimy to u nas nietylko w przeróbce systemu Gabelsbergera przez Polińskiego, czy w przeróbce systemu Stolzego przez Gumiń-

skiego, ale także we wszystkich przekładach systemu Stolze-Schreya (Napolskiego, Hamczyka, Balczyńskiej, Majerskiego). Można wprawdzie bardzo prędko i łatwo zapoznać się teoretycznie z oryginalnym systemem, znając jego przeróbkę, względnie z przeróbką, znając oryginał, ale by opanować praktycznie i oryginał i przeróbkę, trzeba pokonać znaczne trudności, które są tem większe, im dalej autor przeróbki odbiegł od oryginału. Im bardziej odsunął się od niego, tem lepiej dla naszej polskiej stenografii, ale tem gorzej dla stenografii dwujęzycznej. Jak usunąć albo przynajmniej zmniejszyć do minimum te trudności, które piętrzą się przed naszym dwujęzycznym stenografem?

Dwie drogi wiodące do usunięcia wspomnianych trudności. Nasz polski stenograf miałby dwie drogi do wyboru, by dojść do tego celu: albo nawrócić w polskiej przeróbce do oryginału i zbliżyć się znowu do niego, albo też zastosować zmienioną polską pisownię do języka niemieckiego. Pierwszą drogą podąża Skorsetz, który w swej przeróbce systemu Stolze-Schreya, używanego przez Polaków w Niemczech, nie odbiega tak daleko od oryginału, jak inne przeróbki tego systemu; Skorsetz przyznaje się jednak sam do pewnych nieuniknionych braków w swojej przeróbce, które utrudniają pisanie po polsku. Stenograf, piszący systemem Gabelsbergera-Polińskiego, obierze drugą drogę nie tylko dlatego, że obierając drogę pierwszą, przekreśliłby cały bardzo poważny dorobek stenograficzny Polińskiego, czem również utrudniłby sobie stenografowanie w języku ojczystym, ale także dlatego, że druga droga jest bez porównania wygodniejsza. Stenografia niemiecka w szacie Polińskiego przedstawia się o wiele jaśniej i prościej od oryginału i posiada liczne zalety systemu Stolze-Schreya, nie posiadając jego wad.

Stenografia niemiecka systemu Gabelsbergera-Polińskiego. Stosując pisownię Polińskiego w stenografii niemieckiej, będziemy pisać w, g, h, j, y, p, z jak w polskiej stenografii*), zmieniając w konsekwencji tego także odpowiednio (1) grupy spółgłoskowe gl, gn, gr, br, wr, chr, sz, schr, sp, spr, schm, chz, zn, schn, schl, spl, kp, (2) grupy zgłoskowe ger, per, her, quen, quer, sep, setz, (3) i znaczniki wir, wird, welcher, weswegen, während, mag, wer, haben, etc. (4) Kluczka będzie zawsze oznaczać »w«, a nie »f« (5). Oznaczanie podwójnych spółgłosek z wyjątkiem nielicznych wypadków może odpaść. Usunąć trzeba dwoistość wokalizacji. Jeżeli będziemy oznaczali samogłoski a, u, au, eu, au, konsekwentnie na poprze-

*) Patrz na załączoną tablicę.

Tablica do artykuła
„O dwujęzycznej stenografji.”

Gabelsberger: 1. 6721 *6721*

Gabelsberger-Polinski: 1 2221.6 1

Sub: 22276, 222122, 222222

Tab. Pol: 2. 2236 7222 CC 7222 CC 7222 CC

Prob. d. 7, 22, 26, f. 6^e, 8, 9, etc.

Cash-Paid: 3. 25 2006 4. 7⁹ 2006 etc.

[illegible]

Gal. Pol. 5. 2 5 4 4 4 4 4 4 4

Gas: C. H. Cn 20/2 2.000

Gate Pch: 6.26 lb + 20 g / 200 g

Sub. 7. Vol. 5. - 1/2 by 1 1/2

Sub. Pat. 7. M. 1. 1/2. 1/2. 1/2. 1/2.

Gab.: d = 5 / 5 8 7 6 5 4 3 2 1

Sub-Pd: 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

Sep. 9. 2nd, 10. 2nd re. pay p/proc.

Sub-Pl.: 9. 10th & 11th Con. & 12th Con.

Calc: $14.4 \times 10^3 \text{ g}$ for each barrel

Gal. Pol.: *gracilis* *St* ex *reg* *na* *er* *er*

dzającej spółgłosce, to oznaczanie samogłosek na następnych spółgłoskach będzie zbyteczne. (6) Dzięki temu i dzięki nagrubianiu znaków »f, t, cht« unikniemy bardzo licznych wypadków wpisywania i wypisywania samogłosek. (7) Znaki alfabetyczne dla au, eu, au będą się przedstawiać nieco odmiennie. Można będzie używać kreski z pod linii dla oznaczania początkowego »u«. Opaść może oznaczanie »i« przez podnoszenie małych znaków przed średniami, przez strome ustawienie znaku »r«, przez wypisywanie na początku wyrazu i przez powiększenie znaku »m«. (8) Opaść musi wypisywanie »o« po znakach kluczowych sp, spr, sch, schw, schm, schr, z, zw a dalej po »s« i »j«, dalej »o«, oznacza przez odwracanie. (9) To byłyby w grubszych zarysach oszczędności dydaktyczne przy stosowaniu pisowni Polińskiego w stenografii niemieckiej, które możemy zużyć dla zdobycia większej biegłości.

Z czym trzeba się zapoznać? Opanowanie pozostałych odrębności stenografii niemieckiej nie natrafi na większe trudności, gdyż nie kolidują one z tem, co uczeń zna ze stenografii polskiej. Należy się zapoznać ze znakiem na »v«, z grupami spółgłoskowymi na ng, mpf, mpft. Wokalizację dwugłosek »ei, ai« nawiążemy do znanego znaku »ej«, wokalizację dwugłosek »eu, äu« nawiążemy do wokalizacji »au« i »ei«. Oznaczenie »ü« przez przecinanie się znaków nie będzie uczniowi zupełnie obce. Najwięcej czasu zabiorą zrostki, przyrostki i znaczniki. Można jednak tę część znacznie uprościć przez usunięcie mniej potrzebnych, a często dość długich form, zyskując utraconą krótkość przez skrócenie form częstszych.

Co upoważnia nas do wprowadzenia zmian? 1. Przede wszystkim względy praktyczne. Jeżeli potrafimy zapomocą środków stenograficznych, które nam daje system Gabelsbergera-Polińskiego, pisać po niemiecku, to jest rzeczą wprost nierozsądną mozolić się z zapoznaniem licznych różnic, jakie zachodzą między systemem Gabelsbergera a systemem Gabelsbergera-Polińskiego, odsuwając na czas dość daleki nabycie większej wprawy. 2. System niemiecki Gabelsbergera wyszedł w Niemczech z użycia już w roku 1924, a jego miejsce zajął »Reichseinheitskurzschrift«, pismo kompromisowe, skupiające w sobie zalety dwu najbardziej w Niemczech rozpowszechnionych systemów, Gabelsbergera i Stolze-Schreya. Otaczać pietyzmem dzieło Gabelsbergera byłoby niedorzecznością, na większy pietyzm zasługuje dzieło Polińskiego, którego ogrom pracy dla polskiej stenografii jeszcze nie został należycie oceniony. Poliński jest naszym Schreyem, który wcześniej od niego zrozumiał potrzebę żelaznej konsekwencji dla stenografji. 3. Jeżeli program naukowy stenografji dla szkół

handlowych nie podaje systemu, jakiego należy uczyć, to pozostawia szkołom swobodę doboru systemów stenograficznych i dokonywania w nich ulepszeń.

Poliński zużytkował środki stenograficzne systemu Gabelsbergera dla bogatego pod względem dźwięków i form gramatycznych języka polskiego tak umiejętnie, że jego systemem można pisać także po niemiecku bez żadnych trudności, czego innemi przeróbkami nie można dokazać. System Gabelsbergera-Polińskiego jest wybitnym systemem dwujęzycznym, mimo że daleko odbiegł od oryginału. Kto więc pragnie stenografować po polsku i niemiecku, powinien zapoznać się z systemem Gabelsbergera-Polińskiego.

U w a g a: Z początkiem przyszłego roku szkolnego pojawi się na półkach księgarskich podręcznik do nauki stenografji niemieckiej, ułożony w myśl powyższych wywodów.

DZIESIĄTE
SPRAWOZDANIE

za rok szkolny 1927-28.

LIBRARY

THE WOODS

TRZYKLASOWA SZKOŁA HANDLOWA.

I.

a) Skład Grona Nauczycielskiego w roku szkolnym 1927-28.

1. **Fabiańczyk** Ludwik, dyrektor, uczył korespondencji handlowej w klasie II AB tygodniowo godzin 4, a języka polskiego w klasie I AB tyg. godzin 8 od 7. listopada 1927 r. do 21. marca 1928 r.

2. **Adamczyk** Jan, kierownik hufca szkolnego, opiekun klasy II, B, opiekun męskiej drużyny harcerskiej, uczył języka niemieckiego w kl. I AB, II AB i III AB, geografii gospodarczej w kl. II AB i gimnastyki i śpiewu (nadobowiązkowo) we wszystkich klasach tyg. godzin 36.

3. **Anders** Antoni, zawiadowca biblioteki nauczycielskiej i uczniowskiej, opiekun kl. III A, uczył języka polskiego w kl. II AB i III AB tyg. godzin 16.

4. **Bigda** Antoni na rocznym bezpłatnym urlopie.

5. **Donocik** Alojzy, opiekun kl. I A, uczył arytmetyki handlowej w kl. I A i III A, księgowości w kl. I B i II AB i kantoru wzorowego w kl. III B tyg. godzin 20.

6. **Kotas** Franciszek, zawiadowca biblioteki dla ubogiej młodzieży, uczył stenografji we wszystkich klasach, stenografji niemieckiej (nadobow.) w kl. II AB i III AB, kaligrafji w kl. I AB, języka polskiego w kl. I AB i historii w kl. I AB tyg. godzin 26.

7. **Rotter** Edward, zawiadowca gabinetu historyczno-geograficznego, opiekun klasy III B, uczył historii w kl. II AB i III AB, geografji gospodarczej w kl. III AB i nauki o handlu w kl. I AB i II AB tyg. godzin 28.

8. **Sabela** Jan, zawiadowca archiwum handlowego, opiekun spółdzielni uczniowskiej i kurator »Bratniej Pomocy«, opiekun klasy II A, uczył arytmetyki handlowej w kl. I B, II AB, III B, księgowości w kl. I B, kantoru wzorowego w kl. III A i towaroznawstwa w kl. III AB tyg. godzin 26.

Nauczyciele kontraktowi:

9. **Bogocz Franciszek**, profesor gimnazjum im Ant. Osuchowskiego w Cieszynie, uczył stenografii we wszystkich klasach tyg. godzin 8 od 3. stycznia do 31. marca 1928 r.

10. **Ks. Buzek Jerzy**, katecheta żeńskiej szkoły wydziałowej w Cieszynie, uczył religii katolickiej we wszystkich klasach tyg. godzin 6.

11. **Inż. Chobot Ludwik**, zawiadowca gabinetu towaroznawczego, uczył towaroznawstwa w kl. I AB i II AB tyg. godzin 10, a historii i kaligrafii w kl. I AB tyg. godzin 10 od 7. listopada 1927 r. do 21. marca 1928 r.

12. **Folwarczny Jan**, nauczyciel szkoły wydziałowej męskiej w Cieszynie, uczył języka francuskiego w kl. I AB, II AB tyg. godzin 6.

13. **Ks. Sikora Paweł**, profesor religii ewangelickiej w seminarjum nauczycielskiem męskim w Bobrku, uczył religii ewangelickiej we wszystkich klasach tyg. godzin 6.

14. **Tesarczykowa Helena**, opiekunka żeńskiej drużyny harcerskiej, uczyła pisania na maszynach w kl. III AB i pełniła funkcje sekretarki Dyrekcji tyg. godzin 33.

b) Zmiany i ruch w Gronie Nauczycielskiem.

Na podstawie reskryptu Wydziału Oświecenia Publicznego w Katowicach z dnia 31. października 1927 r. L. O. P. 35.193 otrzymał prof. Antoni Bigda bezpłatny urlop na czas od 1. listopada 1927 r. do dnia 31. sierpnia 1928 r. celem objęcia obowiązków nauczyciela Miejskiej Szkoły Handlowej w Katowicach.

Wydział Oświecenia Publicznego w Katowicach zamianował reskr. z dnia 10. grudnia 1927 r. L. O. P. 41.305 inż. Ludwika Chobota nauczycielem kontraktowym od dnia 1. listopada 1927 r.

Wydział Oświecenia Publicznego w Katowicach udzielił reskr. z dnia 13. I. 1928 r. L. 19 prof. Franciszkowi Kotasowi urlopu zdrowotnego od 22. XII. 1927 do 21. III. 1928 r.

Wydział Oświecenia Publicznego w Katowicach udzielił reskr. z dnia 17. III. 1928 r. L. O. P. III-1047 dyr. Ludwikowi Fabiańczykowi urlopu dla poratowania zdrowia od 6. IV. do 5. V. 1928 r.

II.

a) Nauka.

Plan nauki.

K l a s a	IA	IB	IIA	IIB	IIIA	IIIB	Razem godzin
Religia katolicka	2		2		2		6
ewangelicka	2		2		2		6
Język polski	4	4	4	4	4	4	24
Język niemiecki i koresp. handl. .	3	3	3	3	3	3	18
Historja	3	3	3	3	3	3	18
Kaligrafja	2	2	—	—	—	—	4
Gimnastyka	2	2	2	2	2	2	12
Arytmetyka handlowa	4	4	3	3	3	3	20
Księgowość i kantor wzorowy . .	3	3	3	3	4	4	20
Korespondencja handlowa	—	—	2	2	—	—	4
Stenografja	2	2	1	1	1	1	8
Geografja gospodarcza	—	—	2	2	3	3	10
Nauka o handlu	3	3	2	2	—	—	10
Towaroznawstwo	2	2	3	3	3	3	16
Pisanie na maszynie	—	—	—	—	2	2	4
Razem tygodniowo godzin	30	30	30	30	30	30	180
Język francuski nadobowiązkowo .	2	2	2		—	—	6
Stenografja niemiecka nadobowiązkowo	—	—	1		1	1	2
Śpiew nadobowiązkowo	—	—	2		—	—	2
	2	2	5	5	1	1	10

b) Wykaz lektury.

Język polski.

Nauka odbywała się według ministerjalnego planu naukowego dla 3-klasowych szkół handlowych.

W kl. II i III przeczytano częściowo w szkole, częściowo w domu: Dzieła Mickiewicza, Słowackiego i Krasińskiego, Zemstę i Pana Geldhaba Fredry, Wesele Wyspiańskiego.

Prywatna lektura: Sienkiewicz: Trylogja, Krzyżacy, Quo vadis, Nowele. Kraszewski: Stara baśń, Bracia Zmartwychwstańcy. Reymont: Nowele, Chłopi. Rodziewiczówna:

Powieści. Orzeszkowa: Nad Niemnem. Żeromski: Popioły, Syzyfowe prace. Prus: Nowele, Faraon, Lalka. Konopnicka: Nowele. Tetmajer K.: Książd Piotr.

Język niemiecki:

Kl. I: Zagajewski K.: Deutsches Lesebuch für Handelsschulen. Lehman J.: Sprach- und Aufsatzbuch. — Kl. II.: Baudis: Deutsches Lesebuch für Handelsschulen. Lehman J.: Sprach- und Aufsatzbuch. — Kl. III. Zagajewski-Tomanek: Wzory i tematy do handl. korespondencji niemieckiej. Gazety. Schiller: Maria Stuart. Göthe: Götz v. Berlichingen.

c) Tematy wypracowań pisemnych.

Język polski.

Zadania szkolne i domowe: Kl. II A: 1. Jak rozpocząć działanie? (szkolne). 2. Charakterystyka Haliny (domowe). 3. a) Mowa Sędziego o grzeczności — Pan Tadeusz; b) Powrót panicza — Pan Tadeusz; c) Oda do młodości (szkolne). 4. Podróż Adama Mickiewicza na Krym — Na podstawie Sonetów Krymskich (domowe). 5. a) Rymwid zawiadamia Litawora o przybyciu posła krzyżackiego; b) Śmierć bohatera Grażyny i jej pogrzeb (szkolne). 6. a) Młodość Konrada Wallenroda; b) Konrad Wallenrod wielkim mistrzem (szkolne). 7. a) Jacek Soplica — Charakterystyka; b) Pan Tadeusz obrazem życia szlachty z końcem XVIII. w. (domowe). 8. a) Dziady, część IV. Pożegnanie z Marylą w Tuhanowicach; b) Dziady, część III. Sceny w więzieniu (szkolne). 9. a) Błogosławieństwo pracy; b) Dzieje cudownej korony Lechitów, jej wpływ na akcję i znaczenie (domowe). 10. Które czynniki złożyły się na powstanie Ojca Zadżumionych (szkolne).

Kl. II B: 1. Tajemnice powodzenia (szkolne). 2. Charakterystyka Wiesława (domowe). 3. Pierwiosnek — Adam Mickiewicz. Treść i znaczenie (szkolne). 4. a) Grażyna — Charakterystyka; b) Nasz dom — Opis (domowe). 5. a) Młodość Konrada Wallenroda; b) Aldona w domu rodzicielskim (szkolne). 6. Farys — Treść i znaczenie (szkolne). 7. Zosia — Charakterystyka (domowe). 8. Zjazd Sieniawskiego na dworek Jana Bieleckiego (szkolne). 9. Zgoda potęgą państwa (domowe). 10. Zbrodnia rodzi zbrodnię. (Balladyna) (szkolne).

Kl. III A: 1. Co mi stary dąb opowiadał (szkolne). 2. Skąpy a oszczędny — Rozprawka (domowe). 3. Hrabia Henryk — Nieboska Komedja (szkolne). 4. a) Krajobraz ukraiński na podstawie Marji; b) Dzień jeden w życiu niezręcznego — Po-

wiaстка (dom.). 5. List do rodziców (szkolne). 6. Spór o mur graniczny — Zemsta (szkolne). 7. a) Korzyści prawdziwej przyjaźni; b) Jak należy rozumieć i stosować słowa: »Kupujmy wszystko w kraju!« (dom.). 8. a) Bóstwo tajemnicze Asnyka; b) Do młodej braci i Credo Konopnickiej — Treść i znaczenie (szkolne). 9. a) Skrzetuski — Charakterystyka; b) Mówić jest srebrem, milczeć złotem — Rozprawka (dom.). 10. List — Prośba o polecenie lub poparcie wniesionego podania (szkolne).

Kl. III B: 1. Światło — Rozprawka (szkolne). 2. Wycieczka na Górny Śląsk (dom.). 3. Młodość Irydjona — Niebolska Komedja (szkolne). 4. Pan Geldhab — Charakterystyka (domowe). 5. List do siostry lub koleżanki (szkolne). 7. Pracą i pilnością pokonamy największe trudności — Rozprawka (domowe). 8. Cele i zadania handlowca (szkolne). 9. a) Rzymu nie zbudowano w jednym dniu — Rozprawka; b) Oleńka z powieści »Potop« (domowe). 10. List prywatny do osoby na wyższym stanowisku (szkolne).

J ę z y k n i e m i e c k i.

Zadania szkolne i domowe: Kl. I: 1. Ein teurer Kopf und ein wohlfeiler — Verinhaltlichung. 2. Der schwarze Berg, — Verinh. 3. Ueber den Zucker. 4. Der Einfluss der Haustiere auf die Lebensweise des Menschen. 5. Ueber die Hühnerzucht. 6. Octavianus Augustus.

Kl. II: 1. Das Gold. 2. Was würde ein Adeliger sehen, der nach 100 Jahren tiefen Schlafes jetzt erwachte. 3. Die Ernährung der Pflanzen. 4. Die Geschichte der Beleuchtung. 5. Die Strassen im Mittelalter. 6. Dänemark.

Kl. III: 1. Entstehung und Bedeutung des Wechsels. 2. Ueber unsere Studienreise nach Chorzów und Królewska Huta. 3. Ueber die Obstzucht. 4. Ueber die Möglichkeit der Industrieentwicklung in Polen. 5. Kommunikation in Polen. 6. Holzindustrie in Europa.

III.

Środki naukowe.

1. Biblioteka nauczycielska: Z końcem poprzedniego roku szkolnego było 342 dzieł w 379 tomach; przybyło 49 dzieł w 53 tomach; z końcem roku szkolnego sprawozdawczego zostało 391 dzieł w 432 tomach.

2. Biblioteka uczniowska: Z końcem poprz. roku szk. było 953 dzieł w 1044 tomach; przybyło 94 dzieł w 183 tomach. z końcem r. szk. sprawozd. zostało 1047 dzieł w 1227 tomach.

3. Biblioteka dla ubogich uczniów: Z końcem roku szk. było 193 dzieł w 193 tomach; przybyło 54 dzieł w 54 tomach; ubyło (zupełnie zużyte) 25 dzieł w 25 tomach; z końcem roku szk. sprawozd. zostało 222 dzieł w 222 tomach.

4. Archiwum handlowe: Z końcem poprz. roku szk. było 554 egzempl.; przybyło 2 egz.; z końcem roku szk. sprawozd. zostało 556 egz.

5. Zbiory historyczno-geograficzne: Z końcem poprz. roku szk. było 80 obrazów, 33 map, 1 globus i 1 mapa plastyczna; przybyło 29 obrazów i 4 mapy; z końcem roku szk. sprawozd. zostało 109 obrazów i 37 map, 1 globus i 1 mapa plastyczna Tatr.

6. Zbiory towaroznawcze: Z końcem poprz. roku szk. było 3289; przybyło 152; z końcem roku szk. sprawozd. zostało 3440.

7. Zbiory fizykalne: Z końcem poprz. roku szk. było 153 okazów; z końcem roku szk. sprawozd. zostało 153 okazów.

8. Zbiory przyrodnicze: Z końcem poprzedn. roku szk. było 232 okazów; ubyło 107 okazów, które na podstawie reskr. W. O. P. II-956 z 22. II. 1928 r. wydano miejscowemu gimnazjum; z końcem roku szk. sprawozd. zostało 125 okazów.

9. Maszyny do pisania: Z końcem poprz. roku szk. było 9 sztuk; przybyło 4 szt.; z końcem roku szkoln. sprawozd. pozostało 13 sztuk, w tem 4 maszyny starszych systemów nie nadają się z powodu zniszczenia do użytku.

10. Przrzędy do lekkiej atletyki, gier i zabaw: Z końcem poprzedn. roku szk. było 84; przybyło 82; ubyło (zniszczone) 5; z końcem roku szk. sprawozd. zostało 161.

IV.

Umieszczenie zakładu.

Szkoła mieści się w budynku przy ul. Stalmacha 34, odpowiednio adaptowanym z kamienicy czynszowej, z głównym frontem i wejściem od tej ulicy. Do ściany północno-zachodniej budynku przylega sąsiednia kamienica. Od strony południowo-wschodniej znajduje się mały ogródek o rozmiarze 93 m², a od strony południowo-zachodniej małe podwórze o rozmiarze 205 m². Budynek jest dwupiętrowy i ma 6 sal naukowych, 1 salę do nauki kantoru wzorowego, 1 salę do nauki towaroznawstwa i 1 salkę do nauki pisania na maszynach. W osobnych niewielkich ubikacjach mieszczą się gabinety towaroznawczy i historyczno-geograficzny oraz sklep szkolny i »Bratnia Pomoc« wraz z oddziałem harcerzy. W zakładzie niema mieszkania służbowego dla dyrektora. W budynku szkolnym mieszka tercjan, który zajmuje 2 ubikacje. We wszystkich

ubikacjach zaprowadzone jest oświetlenie elektryczne. Sale naukowe i inne ubikacje ogrzewa się zapomocą pieców kaflowych (w większych salach po 2 piece). Na każdym piętrze znajduje się wodociąg. Ustępy zaopatrzone są w przyrządy do przepłukiwania wodą i skanalizowane.

W czasie feryj letnich odmalowano 6 ubikacyj szkolnych. Poprawiono cokół i lamperję w klatce schodowej, korytarzach I i II piętra i wychodkach, wylepiono i poprawiono 12 pieców a przestawiono 4. Naprawiono żelazną poręcz w klatce schodowej, jako też dach i rynny.

Pomieszczenie szkoły w tym budynku nie jest odpowiednie, gdyż budynek za ciasny, niema przestronnych korytarzy, największe sale naukowe zwrócone są na północ, brak sali gimnastycznej, kąpeli natryskowej, osobnych szatni, obszernego podwórza i boiska.

V.

Higiena i wychowanie fizyczne młodzieży.

Przypadki ważniejszych zachorowań za rok szkolny 1927/28: Przewlekłe zapalenie wyrostka robaczkowego kl. III: 1; angina, influenza kl. III: 1; ostry nieżyt żołądka i kiszek kl. III: 1; nieżyt szczytów płuc kl. I: 1, kl. II: 1, kl. III: 1; nieżyt oskrzeli kl. II: 2; świerzb kl. I: 1; zapalenie jamy czołowej kl. I: 1; wrzód żołądka kl. III: 1.

Liczba zasłabnięć na ważniejsze choroby zakaźne i pa-sożytne: Zapalenie gardzieli (angina) 14 ucz.; influenza (grypa) 6; gruźlica: a) płuc, podejrzenie na gruźlicę 2; b) gruczołów zewn. (ropienie) 2; c) innych organów 2; jaglica i inne nieżyty złośliwe spojówki oka 5; świerzb 1; ważniejsze uszkodzenia urazowe (zwichnięcia, złamania i t. p.) 1.

W lutym b. r. szkolnego panowało wśród młodzieży gimnazjalnej endemicznie zakaźne zapalenie spojówek, na skutek wspólnego mieszkania uczniów wszystkich zakładów średnich w bursach i internatach. Mimo zamknięcia gimnazjum na przeciąg dni 10-ciu, celem izolowania chorych, w poszczególnych przypadkach choroba ta przeniosła się do innych zakładów, większych jednak rozmiarów już nie przybrała. Z tut. zakładu do lekarza szkolnego zgłosiło się pięciu z młodzieży z wspomnianą chorobą. Leczenie przeprowadzano w ambulatorjum lekarza szkolnego, a częścią odsyłało chorych do lekarza-specjalisty w Szpitalu Śląskim.

Dział leczniczy, kąpielowy i inne: Liczba uczniów(nic), skierowanych do lekarzy prywatnych lub do ambulatorjów: 1. z cierpieniami zębów 28; 2. z cierpieniami oczu i wadami

wzroku; a) cierpienia oczu 17; b) zalecono szkła 2; 3. z cierpieniami chirurgicznymi 1; 4. z chorobami narządów wewnętrznych 3; 5. z chorobami skóry 1.

Badano wszystkich uczniów i wszystkie uczennice.

Budynek szkolny wraz z pomieszczeniami odpowiada w ogólności wymogom higieny.

Na 1 ucznia(nicę) przypadało przeciętnie 2.1 m² powierzchni podłogi i 7.7 m³ objętości powietrza.

Nauki gimnastyki udziela się w sali gimnastycznej miejscowego gimnazjum. Młodzież uprawiała ćwiczenia lekko- i ciężkoatletyczne, koszykówkę, siatkówkę i oddawała się sportowi narciarskiemu. Brała ona również udział w wycieczkach naukowych i krajoznawczych. W biegu sztafetowym, urządzonym przez Kadrę Instruktorów P. W. na przestrzeni Cieszyń-Bielsko, odniosła drużyna tut. zakładu z pośród 38 współzawodniczących drużyn poważny sukces, zdobywając II nagrodę. Na sportowe zawody międzyszkolne w Katowicach wysłała tut. szkoła 1 drużynę, która z pośród 32 drużyn uzyskała VI miejsce. W biegu sztafetowym 4 × 100 uzyskała tut. drużyna najlepszy czas t. zn. 51 sekund, wynik ten jednak wskutek protesów innych drużyn unieważniono. W dniu wiosennego święta przysposobienia wojskowego uzyskał zespół tut. szkoły w konkurencji hufców szkolnych III miejsce w pięcioboju z wynikiem 136 punktów.

Do męskiego hufca harcerskiego należy 25 uczniów, a do żeńskiego 28 uczennic. Opiekunem hufca męskiego jest prof. J. Adamczyk, a żeńskiego naucz. H. Tesarczykowa. Hufiec męski posiada własny sztandar.

VI.

Praca wychowawcza nad młodzieżą.

Praca wychowawcza opiekunów klas zmierzała do a) utrzymania i wzmocnienia zdrowia wychowanków, których przyzwyczajali opiekunowie do czystości ciała i zachęcali do zajmowania się szlachetnymi sportami, b) wszczepiania młodzieży zasad moralności, posłuszeństwa i karności, które osiąga się otwartem i szczerem postępowaniem wobec swoich wychowawców i nauczycieli oraz pilnością i wytrwałością w pracy szkolnej, c) wyrobienia kultury i ogłady towarzyskiej, co wymagało od grona wychowawców ustawicznego czuwania nad zachowaniem się młodzieży w szkole i poza szkołą, d) budzenie uczuć społecznych i przyswajanie sobie cnot obywatelskich, a do tego celu zmierzano przyzwyczajaniem wychowanków do porządku, zgodliwości i wyrozumiałości, wytwa-

rzaniem w nich poczucia łączności i solidarności i zachęcaniem ich w ogólności do życia zbiorowego. Wyniki tej pracy widoczne są ze sprawozdań, zawartych w następnych rozdziałach.

1. Spółdzielnia uczniowska »Łączność«.

Spółdzielnia ta istnieje w tut. zakładzie od r. szk. 1923-24. Prowadzi ona sklep szkolny, który dostarcza uczniom i uczennicom szkoły różnych materiałów piśmiennych i książek. W czasie przerw lekcyjnych sprzedaje się w nim także różne przekąski. Liczba członków »Łączności« w r. szk. 1927-28 wynosiła 51. Do ostatniego zarządu należeli: Niemczyk Jan jako prezes, Kübel Leon jako sekretarz, Farnik Oskar jako skarbnik i Kunz Józef i Moskała Franciszek jako gospodarze. W skład komisji rewizyjnej wchodził: Kolibacz Józef, Pastuszek Eugenjusz, Szeliga Albin. Kuratorem z ramienia Grona nauczycielskiego był prof. Jan Sabela. Stan majątkowy sklepu szkolnego widoczny jest z niżej umieszczonego bilansu końcowego:

Bilans końcowy.

Stan czynny

Stan bierny

	zł	gr		zł	gr
Gotówka	217	86	Udziały	51	—
Towary	75	29	Fund. zasobowy	826	99
Podręczniki	436	43	Czysty zysk	172	73
Czapki i odznaki	8	40			
Dłużnicy	205	64			
Ruchomości	107	10			
	1050	72		1050	72

Obroty towarowe za rok 1927-28.

Zakupno towarów . . .	zł 1042:95
Zakupno art. bufet. . .	zł 1218:98
	<u>zł 2261:93</u>

Sprzedaż towarów . . .	zł 1046:41
Sprzedaż art. bufet. . .	zł 1391:32
	<u>zł 2437:73</u>

2. »Bratnia Pomoc« uczniów(nic) Państw. Szkoły Handlowej.

»Bratnia Pomoc« istnieje w tut. zakładzie od roku szk. 1923-24. Posiada ona własną czytelnię i abonuje następujące czasopisma: »Iskry«, »Żołnierz Polski«, »Stadjon«, »Gazeta

Kresowa«, »Przegląd Sportowy«, »Spółnota«, »Tygodnik Ilustrowany« i »Światowid«. Oprócz tego w lokalu czytelnicy są różne gry towarzyskie, jak szachy, domino etc. Liczba członków(in) wynosiła 56. W skład ostatniego zarządu wchodził: Barbasch Maksymiljan jako prezes, Pastuszek Józef jako sekretarz, Łabudek Karol jako skarbnik. Opiekunem był prof. Jan Sabela.

Sprawozdanie rachunkowe »Bratniej Pomocy« widoczne jest z niżej umieszczonego zestawienia.

Obroty »Bratniej Pomocy«

Dochody

za rok szkolny 1927-28

Rozchody

	zł	gr		zł	gr
Saldo z ub. roku . . .	160	97	Pożyczki	160	53
Wpisowe	17	—	Prenumerata czasopism	153	50
Wkładki	97	84	Zakup gier	26	50
Zbiórka	145	23	Zakup ruchomości . . .	35	—
Zwrot pożyczek	66	50	Naprawy	5	—
Odsetki od funduszu żelaznego . . .	13	92	Dotacja na sprawozdanie szk.	25	—
			Fundusz żelazny	17	—
			Saldo	78	93
	501	46		501	46

Bilans »Bratniej Pomocy«

Stan czynny

Stan bierny

	zł	gr		zł	gr
Gotówka	78	93	Majątek czysty	853	58
P. K. O.	87	30			
Fundusz żelazny	191	—			
Zaległe pożyczki	100	80			
Ruchomości	95	50			
	853	53		853	53

Pod kierunkiem prof. A. Andersa uzupełniali uczniowie w Kółku Filomackiem, a uczennice w Kółku Filareckiem swe wykształcenie odczytami i referatami z dziedziny literatury pięknej i zawodowej.

Wycieczki naukowe, krajoznawcze i turystyczne. W dn. 11. i 12. IX. zwiedziła młodzież klas najwyższych w liczbie 22 chłopców i 9 dziewcząt pod kierunkiem 2 członków Grona nauczycielskiego Targi Wschodnie we I wowie. 29. IX. zwiedziła cała szkoła wystawę sadowniczo-ogrodniczą i pszczelarską w sali Domu Narodowego, w sali gimnastycznej Hassewicza i w ogrodzie botanicznym przy Państw. Szkole Gospodarstwa Wiejskiego. 13. X. zwiedziły klasy drugie i trzecie Fabrykę Związków Azotowych w Chorzowie i huty w Król. Hucie. 20. XII. zwiedziła kl. II AB gazownię w Czeskim Cieszynie. 6. III. zwiedziła kl. III. AB miejsc. browar. 21. V. zwiedziła kl. III AB papiernię Matlocha w Hermanicach oraz fabrykę śrub i wyrobów kutych Brevillier i Ska i A. Urban Synowie w Ustroniu. 31. V. zwiedziła kl. II. AB kamieniołomy i wapiennik w Golezowie. Wycieczkę krajoznawczą i turystyczną odbyła: Kl. I. A w dniach 12. do 15. VI. do Zakopanego i zwiedziła tam Halę Gąsienicową, poczem przez Krzyżne udała się do Morskiego Oka; kl. I. B i II. B w dniach 12. do 14. VI. na Stożek, Baranią Górę i do Węgierskiej Górki; kl. II. A w dn. 12—13 VI. na Stożek i Baranią Górę i kl. III III. B w dn. 12. VI. na Równicę. Kl. I. B, II. A i B zwiedziły w dniu 14. VI. odlewnię rur i żelaza i fabrykę prod. suchej destylacji drzewa, a w dniu 15. VI. fabrykę papieru w Żywcu. 26. VI. zwiedziła kl. II. AB garbarnię Kohna w Cieszynie.

Poranki i wieczorki uczniowskie. W 9. rocznicę uzyskania niepodległości odbył się po nabożeństwie poranek szkolny z następującym programem:

1. Chór szkolny: »Niech orły w górze« i »Domek rodzinny«. 2. Odczyt prof. E. Rottera na temat: »Co Polska zrobiła od odzyskania niepodległości«. 3. Chór szkolny: »Boże coś Polskę«.

22. XII. odbył się staraniem klas najwyższych poranek ku czci Ad. Asnyka z następującym programem: 1. Słowo wstępne: »Asnyk i jego działalność poetycka«, wypowiedział Leon Kübel, uczeń kl. III. A. 2. Śpiew: a) Polonez ku czci Asnyka, b) Marzenie. 3. Deklamacja: »Pod stopy krzyża« przez A. Asnyka, wygłosiła Wanda Jachymiakówna, ucz. kl. III. B. 4. Deklamacja zbiorowa: Wyjątek z komedji A. Asnyka p. t. »Bracia Lerche«, odegrali Katańska, Rozbrojówna, Szurmanówna, Klosik, Kuder i Rzyman z kl. III. AB. 5. Solo fortepianowe odegrała Anna Filipowska, ucz. kl. III. B. 6. Śpiew: a) Wspomnienie, b) Raz na warcie. 7. Solo na ksylofonie ode-

grał Alfons Niemczyk, uczeń kl. I. A. 8. Kwartet: San Lorenzo, marsz Silvi.

Wyrazem najgłębszej czci i uczuć młodzieży ku osobie Marszałka Józefa Piłsudskiego był poranek szkolny w dniu 19. III. z nast. programem: 1. Chór szkolny. 2. Słowo wstępne, wygłoszone przez prof. J. Adamczyka. 3. Deklamacja W. Jachymiakówny, uczen. kl. III. B. 4. Chór szkolny.

W wigilję święta państwowego odbył się poranek szkolny, na który złożył się śpiew chóru szkolnego, przemówienia i deklamacje uczniów i uczennic.

Równocześnie z zakończeniem roku szkolnego obchodziła tut. szkoła rzadką uroczystość uczczenia 35-letniej pracy nauczycielskiej prof. Jana Adamczyka. W dniu 28. czerwca b. r. zebrało się Grono nauczycielskie oraz młodzież szkolna w pięknie udekorowanej sali kl. III. A, gdzie do jubilatą przemówił imieniem Dyrekcji i całego zakładu dyrektor, podnosząc jego cichą i mrówczą pracę dla dobra szkoły i ogółu. Po przemowach prof. A. Andersa oraz uczennicy kl. III. B M. Muchówny wręczono jubilatowi piękne upominki, a chór szkolny odśpiewał kilka dostosowanych do uroczystości pieśni.

VII.

Szkoła i społeczeństwo.

Grono nauczycielskie brało żywy udział w pracy ogólnonarodowej i społecznej. Dyrektor zakładu jest bowiem przewodniczącym Koła L. M. R. P., skarbnikiem Powiatowego Komitetu P. P. i członkiem sekcji finansowej Pow. Komit. Wych. Fiz. i Przysp. Wojsk.; prof. J. Adamczyk jest prezesem »Związku Strzeleckiego« w Cieszynie, prezesem Koła miejscowego P. P., kasjerem Koła Przyjaciół Harcerzy, przewodniczącym sekcji propagand. L. M. R. P., kasjerem Pow. Komitetu Wych. Fiz. i Przysp. Wojsk. i zastępcą przewodniczącego Chóru Śpiewackiego; prof. A. Anders jest prezesem Tow. gimn. »Sokół« w Cieszynie, skarbnikiem X. okręgu sokolego w Cieszynie i przewodniczącym sekcji naucz. szkół zawod. T. N. S. W.; prof. A. Donocik jest kierownikiem Internatu Tow. »Opieki« w Zakładzie Celesty, sekretarzem i skarbnikiem Koła Sekcji Zawod. T. N. S. W.; prof. F. Kotas jest sekretarzem Cieszyńskiego Oddziału »Centralnego Tow. Stenografów Województwa Śląskiego; prof. E. Rotter, wiceprezes Okręgowej Sekcji Zawodowej T. N. S. W., wykładał naukę o Polsce na kursie Instruktorskim dla drużyn żeńskich »Związku Strzeleckiego; prof. J. Sabela, stale zaprzysiężony rzeczoznawca księgo-

wy przy Sądzie Okręgowym w Cieszynie jest członkiem Komisji Rewizyjnej Zarządu Głównego »Macierzy Szkolnej« i Towarzystwa »Domu Narodowego«, członkiem Komitetu Bur-sy »Macierzy Szkolnej« i sekretarzem Koła L. M. R. P. Wykładał księgowość i towaroznawstwo na kursie Instruktorskim dla drużyn żeńskich »Związku Strzeleckiego«.

Konferencje wywiadowcze z rodzicami i opiekunami odbywały się jak w latach poprzednich. Do rodziców, którzy na wywiadówkę nie przybyli, wysyłała szkoła pisemne zawiadomienia, jeżeli syn lub córka nie robili dostatecznych postępów w nauce lub zachowywali się nieodpowiednio.

Niezamożna młodzież korzystała w tym roku po raz pierwszy z akcji dożywiania, którą wydatnie subwencjonował Wydział Oświecenia Publicznego w Katowicach. Chłopcy otrzymywali codziennie z wyjątkiem soboty bezpłatne obiady w Internacie Celesty, a dziewczęta częścią w szkole, częścią w Internacie żeńskim. Od lutego b. r. do końca roku szkolnego wydano ogółem 2.184 bezpłatnych obiadów.

Jaki był stosunek szkoły do aktualnych spraw narodowych i pilnych potrzeb społecznych, o tem świadczy fakt, że szkoła złożyła: 1. na budowę pomnika I-go Prez. Rzplitej ś. p. G. Narutowicza kwotę 17 złotych 50 groszy; 2. na budowę pomnika Adama Mickiewicza w Wilnie 90 złotych 11 groszy; 3. na konserwację grobów wojennych 3 złote; 4. na Ligę Obrony Powietrznej Państwa 24 złotych 20 groszy; 5. na łódź podwodną im. Marsz. J. Piłsudskiego 46 złotych 32 grosze; 6. na Polski Czerwony Krzyż 21 złotych 8 groszy; 7. na odnowienie kościoła Marjackiego w Krakowie 10 złotych; 9. na fundusz olimpijski 16 złotych 33 grosze; 9. na fundusz stypendyjny dla sierot, zapomogowy dla wdów i fundusz na budowę pomnika po poległych pod Zadwórzem 5 złotych i na Tow. Szkoły Lud., Lwów, 3 złote 60 gr. Na Macierz Szkolną w Gdańsku wpłaca Grono nauczycielskie co miesiąc 4 zł.

Wprawdzie poszczególne składki i ofiary nie są znaczne, podnieść jednak należy z uznaniem, że na każde wezwanie Dyrekcji zarówno młodzież tuż. zakładu, jak i Grono nauczycielskie śpieszyło natychmiast i chętnie z dobrowolnymi datkami.

Dyrekcja doznaje moralnego i materialnego poparcia ze strony Rady Rodzicielskiej, która liczy 140 członków. Na rok szk. 1927-28 nie uchwalono stałych składek członkowskich, lecz z uwagi na to, że znaczniejsza część rodziców rekrutuje się ze sfer niezamożnych — ograniczono się do dobrowolnych datków.

Ogółem dochód ze składek dobrowolnych wynosił w bież. r. 300 złotych. Skład Wydziału Rady R. jest następujący: 1. przew. insp. Władysław Szeiweł; 2. zast. przew. inż. Jan Kowala; 3. sekretarz: prof. Franciszek Kotas; 4. skarbnik Józef Cyrzyk; członkowie: pp. Paweł Smelik, Jerzy Kantor — nadto wchodzi z Grona naucz. dyr. Ludwik Fabiańczyk i prof. Antoni Anders. Do Komisji Rewizyjnej należą pp.: Józef Łamacz i Wójcik. Rada Rodz. odbyła 3 posiedzenia.

Ważniejsze omawiane zagadnienia, nad którymi pracował Wydział Wykonawczy: 1. Zabiegi celem przyznania absolwentom tut. zakładu praw równorzędnych w służbie wojskowej oraz w państwowej służbie cywilnej — z abiturjentami szkół średnich ogólnokształcących. 2. Przekształcenie tut. szkoły handlowej z trzy- na czteroklasową. 3. Stworzenie pomocy dla młodzieży przez: a) wdrożenie akcji, umożliwiającej dożywianie uczniów i uczennic niezamożnych rodziców. (Uzyskano z Województwa subwencję 1.500 zł); b) dotacje z funduszków R. R. na popieranie wycieczek naukowych oraz dotacje na opłaty szkolne dla najbiedniejszych uczniów wzgl. uczennic.

Fundusze R. R. rozdzielono: na akcję dożywiania 120 złotych, na dotacje ad b — 115 zł, na poparcie wydawnictwa jubileuszu dziesięciolecia tut. szkoły handl. 40 zł.

VIII.

Wynik egzaminów końcowych w r. szk. 1927-28.

W terminie letnim do egzaminu przystąpiło 33 uczniów i 14 uczennic.

Tematy do egzaminu pisemnego: a) Język polski do wyboru: 1. Kropla wody wydrąży kamień. Powyższe zdanie wyjaśnić i poprzeć przykładami z przyrody i z życia ludzkiego. 2. Jak należy rozumieć i stosować powiedzenie: Swój do swego po swoje. 3. Jak nas Henryk Sienkiewicz swem życiem i swemi dziełami uczył żyć i umierać dla Ojczyzny. b) Księgowość: Zamknięcie spółki akcyjnej, rozdział zysku, księgowanie drugiej emisji przy wyższym kursie emisyjnym. c) Arytmetyka handlowa: Eskont weksli. Rachunek spółki w odwrotnym stosunku. Rachunek bieżący metodą uj. rektyf. d) Korespondencja polska: Zamówienie towaru, potwierdzenie zamówienia, wykonanie zamówienia, zapłata, faktura i weksel. e) Korespondencja niemiecka: Zamówienie, list przewozowy, reklamacja.

Egzamin ustny odbył się w dniu 23. czerwca 1928 pod przewodnictwem dyrektora zakładu L. Fabiańczyka. Świadectwa z ukończenia nauk otrzymali:

1. Barbasch Maksymiljan, ur. 20. VIII. 1911 w Skoczowie, 3 lata nauki (z odznaczeniem).
2. Berger Franciszek, ur. 10. XI. 1908 w Stockerau, 3 l. n.
3. Bitkower Henryk, ur. 22. XII. 1911 w Starzawie, 3 l. n.
4. Cholewa Karol, ur. 2. V. 1911 w Ustroniu, 3 l. n.
5. Farnik Oskar, ur. 12. IX. 1911 w Górnem Cierlicku, 3 l. n.
6. Gaszek Paweł, ur. 1. XII. 1909 w Godziszowie, 3 l. n.
7. Götz Franciszek, ur. 18. VIII. 1910 w Bielsku, 3 l. n.
8. Juranek Paweł, ur. 20. XI. 1909 w Łyżbicach, 3 l. n.
9. Kabiesz Emil, ur. 5. III. 1910 w Pogwizdowie, 3 l. n.
10. Kamiński Józef, ur. 2. V. 1908 w Nawsiu, 3 l. n.
11. Klosik Rudolf, ur. 11. X. 1910 w Krakowie, 3 l. n.
12. Kolibacz Józef, ur. 14. VI. 1908 w Czechowicach, 3 l. n.
13. Kowalczyk Ludwik, ur. 6. VI. 1907 w Soli, 3½ l. n.
14. Kubatko Józef, ur. 21. VII. 1909 w Rychwałdzie, 3 l. n.
15. Kubeczka Franciszek, ur. 26. VI. 1910 w Skoczowie, 3 l. n.
16. Kübel Leon, ur. 1. I. 1910 w Cieszynie, 3 l. n.
17. Kunz Józef, ur. 6. III. 1910 w Karwinie, 3 l. n.
18. Michalewski Edward, ur. 15. III. 1909 w Witkowicach, 3 l. n.
19. Michalik Jan, ur. 27. VIII. 1910 w Gnojniku, 3 l. n.
20. Moskała Franciszek, ur. 11. VIII. 1911 w Brennej, 3 l. n.
21. Mückenbrunn Pinkus, ur. 13. VIII. 1908 w Nowym Targu, 3 l. n.
22. Niemczyk Jan, ur. 15. II. 1908 w Jacobeni (Rumunja), 3 l. n.
23. Pastuszek Eugenjusz, ur. 22. XII. 1910 w Niemieckiej Luty-
ni, 3 l. n.
24. Rucki Jerzy, ur. 24. IV. 1912 w Ligotce Kameralnej, 3 l. n.
25. Sabela Karol, ur. 16. VII. 1910 w Ligotce Kameralnej, 3 l. n.
26. Sobocik Karol, ur. 15. IX. 1909 w Polskiej Lutyni, 3½ l. n.
27. Szeliga Albin, ur. 2. XI. 1909 w Polskiej Lutyni, 3½ l. n.
28. Wawrzyczek Wacław, ur. 2. VIII. 1909 w Wielkich Koń-
czycach, 3 l. n.
29. Wronka Maksymiljan, ur. 26. IX. 1909 w Karwinie, 3 l. n.
30. Żwak Paweł, ur. 1. IX. 1906 w Janowicach, 3 l. n.
31. Burówna Helena, ur. 8. XII. 1909 w Cieszynie, 3 l. n.
32. Filipowska Anna, ur. 10. II. 1911 w Wiedniu, 3 l. n.
33. Holeksówna Helena, ur. 3. I. 1911 w Ropicy, 3 l. n.
34. Humłówna Marja, ur. 3. I. 1911 w Ropicy, 3 l. n.
35. Jachymiakówna Wanda, ur. 19. IX. 1909 w Cieszynie, 3 l. n.
36. Kantorówna Antonina, ur. 10. IX. 1911 w Górnej Suchej,
3 l. n.
37. Kاتاńska Wanda, ur. 2. XII. 1910 w Karwinie, 3 l. n.
38. Kōniżanka Helena, ur. 28. III. 1911 w Grodźcu, 3 l. n.
39. Muchówna Marja, ur. 24. II. 1911 w Pogwizdowie, 3 l. n.
(z odznac.).
40. Olszarówna Elżbieta, ur. 18. XI. 1910 w Boguminie, 3 l. n.

41. Rozbrojówna Ewa, ur. 29. V. 1911 w Orłowej, 3 l. n.
42. Schnappówna Berta, ur. 19. XII. 1907 w Żabiu, 3 l. n.
43. Szurmanówna Anna, ur. 2. IV. 1911 w Cieszyńcu, 3 l. n.
(z odzn.).
44. Tomankówna Anna, ur. 8. III. 1911 w Ropicy, 3 l. n.

IX.

Zestawienie rachunkowe za czas od 1. VII. 1927 do 30. VI. 1928.

1. Na utrzymanie, czyszczenie, oświetlenie i opał zakładu wydano 2830 złotych 28 groszy; 2 na wydatki kancelaryjne 1778 złotych 27 groszy; 3. na środki naukowe 2893 złotych; 4. na gry, zabawy i sporty 1286 zł 42 gr; 5. na ubogich uczniów 2886 zł 37 gr (akcja dożywiania młodzieży oraz 350 złotych zapomóg, wypłaconych przez Radę Rodzicielską).

X.

Kronika zakładu.

1. września uroczyste nabożeństwo w kościele katolickim i ewangelickim z okazji rozpoczęcia roku szkolnego. Dodatkowe wpisy do wszystkich klas i egzamin wstępny do klasy I-szej.

2. września normalna nauka szkolna.

7. i 8. września wpisy do szkoły dokształcającej kupiecko-handlowej.

10. września koncert Związku Akademików Śląska Cieszyńskiego »Jedność« w sali pod »Jeleniem«.

22. września poranek wokalnie-deklamacyjny art. Orzelskiego.

4. października początek wykładów na 8-miesięcznym Kursie Handlowym dla Dorosłych.

18. i 19. października przystąpiła katolicka młodzież do spowiedzi i komunji św.

23. października konferencja wywiadowcza z rodzicami i opiekunami młodzieży.

29. października oddała młodzież hołd pamięci wojowników o wolność Ojczyzny.

4. listopada propagandowy wykład p. Zawojskiego, delegata Tow. Popierania Jedwabnictwa w Polsce, na temat »Jedwabnictwo oraz jego warunki rozwoju w Polsce«. Wykład odbył się w sali Kina Miejskiego i był ilustrowany przeźroczami.

18. listopada przedstawienie teatralne dla młodzieży dramatu St. Wyspiańskiego »Bolesław Śmiały«.

20. listopada konferencja wywiadowcza z rodzicami i opiekunami młodzieży.

29. listopada recytacja b. art. Mareckiego.

6. grudnia koncert pp. Dubiskiej i Hławiczki.

9. grudnia poranek deklamacyjno-humorystyczny art. Wróblewskiego i przedstawienie opery »Casanova«.

18. grudnia konferencja wywiadowcza z rodzicami i opiekunami młodzieży.

21. grudnia wykład ks. Bergera w sali Domu Narodowego p. t.: »Alpy szwajcarskie« i »Krajobrazy i sporty zimowe«, połączony z wyświetlaniem przeżrocz.

5. stycznia ubezpieczyła Dyrekcja młodzież w Tow. »Vesta« od nieszczęśliwych wypadków (polisa Nr. 8353).

18. stycznia wykład w Kinie Browarowym p. t. »Wilno i jego piękno«, połączony z wyświetleniem przeżrocz.

29. stycznia wykład prof. Zabłockiego o spółdzielczości w małej sali Domu Narodowego.

30. stycznia zakończenie nauki w I. półroczu, nabożeństwo żałobne za spokój duszy ś. p. mecenasa Antoniego Osuchowskiego i rozdanie półrocznych wykazów cenzur.

3. lutego podjęcie nauki w II. półroczu.

6. lutego rozpoczęcie akcji dożywiania młodzieży.

22. lutego początek badania lekarskiego młodzieży z powodu epidemii ocznej.

24. lutego zmarł Józef Szeiweł, uczeń kl. III. A, naskutek ciężkiej choroby serca.

3. marca wykład prof. inż. L. Chobota na temat: »Zgubne skutki używania alkoholu«, ilustrowany obficie przeżroczami.

12—15. marca rekolekcje wielkanocne dla młodzieży katolickiej.

18. marca wzięła szkoła udział w uroczystym pochodzie z okazji imienin Marszałka Józefa Piłsudskiego.

19. marca konferencja wywiadowcza z rodzicami i opiekunami młodzieży.

20. i 27. marca wykład pułk. Ant. Własaka na temat: »Walka chemiczna — Obrona przeciwgazowa« z ramienia Tow. gimn. »Sokół«.

26. i 27. przystąpiła katolicka młodzież do spowiedzi i komunji św.

29. marca wyświetlenie w Kinie Miejskiem filmu sportowego »Motocyklem ponad obłoki«. Strzelanie szkolne na strzelnicy w Boguszowicach.

30. marca próbna lekcja języka francuskiego metodą Berlitz.

20. kwietnia przedstawienie dramatu fantastycznego »Don Juan Tenorio« J. Zorilli.

3. maja wzięła szkoła udział w uroczystym pochodzie z okazji święta państwowego.

18. maja przedstawienie zespołu art. warsz. »Placówka Żywego Słowa« pod kier. art. Janiny Górskiej.

25. maja zakładowe święto sportowe dla chłopców.

26. maja zakładowe święto sportowe dla dziewcząt.

31. maja do 6. czerwca egzamin pisemny na Kursie Wieczornym.

2. czerwca wykład dra Szromby o spółdzielczości w sali gimnastycznej przy ul. Celesty.

8. czerwca egzamin ustny na Kursie Wieczornym.

8. i 9. czerwca przystąpiła katolicka młodzież do spowiedzi i komunji św.

10. czerwca przystąpiła ewangelicka młodzież do spowiedzi i komunji św.

18—22 czerwca pisemny egzamin końcowy.

21. czerwca egzamin końcowy w szkole doksztalającej kupiecko-handlowej.

23. czerwca ustny egzamin końcowy.

26. czerwca zakończenie nauki i rozdanie świadectw w szkole dokszt. kupiecko-handlowej.

28. czerwca zakończenie roku szkolnego uroczystem nabożeństwem i rozdanie świadectw. Wpisy do klas wyższych. 28. i 30. czerwca wpisy i egzamin wstępny do kl. I.

XI. **Statystyka zakładu.**

	I	II A	II B	III A	III B	Razem
1. Wr. szk. 1926-27 (ubiegłym):						
W dniu klasyfikacji było uczniów kl.	47	35	19	27	26	154
Z tego promowano	41	16	8	16	21	102
Z tego nie promowano	6	19	11	10	5	51
Z tego nie klasyfikowano	—	—	—	1	—	1
2. Po egzaminie poprawcz. wynik za rok ubiegły:						
Chlubnie uzdolnionych	5	1	1	2	1	10
Uzdolnionych	42	28	15	15	21	121
Nieuzdolnionych	—	6	3	10	4	23
3. Liczba uczniów:	IA	IB				
Z początkiem r. szk. 1927-28 przyjęto	34	19	28	23	30	149
W ciągu roku szkolnego przybyło	—	—	—	—	3	3
W ciągu roku szkolnego ubyło	—	2	1	—	1	5
Pozostało na końcu roku szkolnego	34	17	27	23	32	147
Z tego chłopców	34	—	27	8	32	101
Z tego dziewcząt	—	17	—	15	—	14
Miedzy nimi było: Z tut. zakładu promowan.	—	—	23	22	28	87
Z tut. zakładu powtarzaj. klasę	—	—	4	1	4	9
Z innych szkół średnich promowan.	4	—	—	—	—	4
Z innych szkół średnich powtarzaj. klasę	—	—	—	—	—	—
Ze szkoły wydziałowej promowano (na podstawie egzaminu wstępnego)	30	17	—	—	—	46
4. Według wyznania:						
Rzymsko-katolików	18	7	14	13	21	82
Ewangelików	14	10	11	9	7	55
Żydów	2	—	2	1	4	10
5 Według języka ojczystego:						
Polaków	34	17	27	23	32	147
6. Według miejsca urodzenia:						
Urodzonych w siedzibie zakładu	2	3	3	3	1	16
Urodzonych w powiecie	3	7	10	6	6	34
Urodzonych w Województwie Śląskiem	—	1	—	—	4	5
Urodzonych w Województwach Polski	3	2	—	1	4	11
Urodzonych zagranicą Państwa	26	4	14	13	17	81
Razem:	34	17	27	23	32	147

	I A	I B	II A	II B	III A	III B	Razem
7. Według niejsca zamieszkania:							
Na stacji prywatn., w internatach	16	8	8	10	13	1	56
Dojeżdżających koleją	10	2	10	5	15	2	44
U rodziców, mieszkających w miejscu	2	4	5	6	4	6	27
U rodziców, mieszkających w powiecie	2	1	2	2	—	3	10
Dzieci rodziców, mieszkających w okolicach dalszych.	4	2	2	—	—	2	10
8. Według wieku (przed końcem roku szkolnego):							
Mających lat 13	—	—	—	—	—	—	—
Mających lat 14	6	4	—	1	—	—	11
Mających lat 15	12	6	2	4	—	—	24
Mających lat 16	7	6	5	10	1	—	29
Mających lat 17	8	1	8	7	8	11	43
Mających lat 18	1	—	8	1	13	2	25
Mających lat 19	—	—	2	—	5	1	8
Mających lat 20	—	—	2	—	3	—	5
Mających lat 21	—	—	—	—	1	—	1
Mających lat 22	—	—	—	—	1	—	1
Mających lat 23	—	—	—	—	—	—	—
9. Według zawodu rodziców:							
Rolników	3	1	7	3	5	1	20
Urzędników i oficjalistów rolnych	1	2	—	—	—	—	3
Robotników rolnych	1	—	—	—	—	—	1
Przemysłowców	—	—	—	—	—	—	—
Rzemieślników	1	4	2	3	3	1	14
Urzędników fabrycznych i przemysł.	2	—	—	—	1	3	6
Robotników fabrycznych i przemysł.	8	—	11	4	5	2	30
Kupców i przedsiębiorców handlow.	2	1	3	1	2	1	10
Urzędników poczty, kolei i telegraf.	—	1	—	6	2	—	9
Służby i robotn. poczt., kol. i teleg.	1	—	1	—	—	—	2
Wojskowych stopni niższych	1	1	—	1	1	—	4
Profesorów i nauczycieli	—	—	—	2	—	1	3
Urzędników państwowych	1	—	—	1	2	1	5
Urzędników komunalnych	2	—	—	—	—	1	3
Służby z urzędów państwowych	—	—	—	—	—	—	—
Wyrobników	—	—	1	—	1	—	2
Emerytów	4	2	—	—	6	2	14
Innych zawodów	1	—	—	—	2	—	3
Wdów	4	3	1	2	2	1	13
Zupełne sieroty	2	2	1	—	—	—	5
Razem:	34	17	27	23	32	14	147

	I A	I B	II A	II B	III A	III B	Razem
10. Wpłaty za zużycie materj. szkoln.:							
Uwolnionych w całości w I. półroczu	25	12	16	19	22	10	104
Uwolnionych w całości w II. półroczu	23	13	16	17	19	9	97
Uwolnionych do połowy w I. półroczu	8	4	6	2	5	2	27
Uwolnionych do $\frac{1}{3}$ w II. półroczu	2	1	3	1	1	—	8
Uwolnionych do $\frac{2}{3}$ w II. półroczu	3	1	1	—	2	3	10
Płacących całą opłatę w I. półroczu	2	3	6	2	2	3	18
Płacących całą opłatę w II. półroczu	6	2	7	5	10	2	32
11. Klasyfikacja za rok szk. 1927-28 (bież.):							
Do klasy nast. chlubnie uzd. (ukoń.)	2	1	3	5	1	2	14
Do klasy następnej uzdolnionych	23	13	16	15	28	12	06
Do klasy nast. naogół uzd. (wyrów.)	7	2	4	1	—	—	114
Do klasy następnej nieuzdolnionych	2	1	4	2	3	—	13
Do egzaminu poprawczego przeznaczone	—	—	—	—	—	—	—
Nie klasyfikowano	—	—	—	—	—	—	—
Eksternistów	—	—	—	—	1	—	1
Razem	34	17	27	23	33	14	148
12 Stypendystów było w r. szk. 1927-28:	—	—	—	1	—	—	1

XII.

Imienny spis wszystkich uczniów(nic) w ciągu roku szkolnego.

K l a s a I. A:

Bacia Bolesław I*), Baron Leopold I, Bojda Karol I, Cichy Karol (prom.), Cieślar Rudolf I, Chlebus Franciszek I, Farnik Emanuel I, Gembala Paweł I, Głos Stanisław I, Goleszny Józef I, Jurzykowski Franciszek I, Kaszper Alojzy I, Łabaj Alojzy I, Łamacz Józef I, Matjasik Mieczysław (prom.), Mróz Mieczysław I, Mrózek Emil I, Naparstek Miklosz I, Niemczyk Alfons I, Niemiec Franciszek (prom.), Niedoba Jerzy I, Pawlica Karol I, Prymus Franciszek (prom.), Rozbrój Rudolf I, Ruśniok Rudolf I z odzn., Sikora Józef (prom.), Siuda Edward (prom.), Słaby Bronisław (prom.), Świerczek Włodzimierz I, Schnapp Lejzor I, Zaręba Franciszek I, Buława Jan I z odzn. Nieuzdolnionych 2.

*) Otrzymał przy klasyfikacji rocznej stopień pierwszy.

K l a s a I. B:

Bobkówna Herta I, Drozdówna Emilja I, Golikówna Wanda I, Jaworzynówna Marta I z odzn., Klimusiówna Helena I. Kowaczówna Anna (prom.), Krupówna Ewa I, Matulówna Marja (wystąpiła 23. IV. 28), Matwiejczykówna Helena I, Morcinkówna Małgorzata I, Niedobówna Anna I, Peterówna Marta (wystąpiła 21. III. 1928), Skałkówna Gertruda I, Szutkówna Hermina I, Tomanówna Anna I, Witwicka Irena (prom.), Wołyńska Wilhelmina I, Zieckówna Matylda I, Nieuzdolniona 1.

K l a s a II. A:

Aerts Rudolf I, Arabasz Józef I, Buchta Edward I, Bujok Alojzy I, Freud Józef I, Gańczarczyk Paweł (prom.), Gluza Józef I, Kania Józef I, Kempny Adolf I (z odzn.), Koźdoń Paweł I, Krakowczyk Franciszek I, Langer Alojzy I, Łabudek Karol I (z odzn.), Nierostek Gustaw I, Pastuszek Józef I (z odzn.), Pelar Jerzy (prom.), Rozpondek Antoni I, Sikora Ludwik I, Stanieczek Rudolf (prom.), Tomica Józef I, Wacławik Józef I, Wigłasz Leopold I, Windholz Eugeniusz I, Zwierzyna Franciszek (prom.). Nieuzdolnionych 4.

K l a s a II. B:

Brzeżański Alojzy I, Gogulski Zdzisław I, Husar Paweł I, Koźdoń Gustaw I, Płocica Wilhelm I, Rusek Ludwik I, Sikora Józef I z odzn., Wróbel Jan I, Bierska Stefanja I, Jasiówna Wanda I, Kajzarówna Emilja I, Kowalczykówna Małgorzata I, Królówna Elżbieta I z odzn., Kryglówna Agnieszka I (z odzn.), Paździorówna Marja I, Schleudererówna Stefanja I z odzn., Smelikówna Hilda (prom.), Smyczkówna Anna I, Szewczykówna Anna I, Wójcikówna Marta I, Wranikówna Marja I z odznaczą. Nieuzdolnione 2.

*W dniu 24. lutego 1928 r. zmarł po krótkich
a ciężkich cierpieniach*

Józef Szeiweł,

*uczeń klasy III A wskutek organicznej wady serca.
N. o. w p.!*

STATYSTYKA ABSOLWENTÓW(EK) szkoły, zatrudnionych w praktyce.

Dyrekcja uważa za rzecz pożądaną utrzymywać z absolwentami(kami) żywy kontakt. Jeżeli się jej to niezupełnie udaje, to wina przedewszystkiem leży po stronie absolwentów(ek), którzy mimo częstych upomnień i ogłoszeń w dziennikach nie uważają za stosowne donieść poprostu kartką pocztową o swych obecnych adresach i zajęciach.

Poniżej wykaz pracujących w przemyśle, handlu i bankowości absolwentów i absolwentek:

Rok 1920 do 1924:

1. Bohacz Jan, Sąd Apelacyjny, Katowice.
2. Bożek Franciszek, Fabr. Wyrob. Tytoniow., Wodzisław.
3. Czarnik Henryk, Fabryka Chemiczna C. Scharff i Ska. Katowice-Bogucice.
4. Fierłówna Zofja, Centr. Stowarz. Spożywcze dla Śląska, Łazy.
5. Heller Franciszek, kierownik Spółdzielni Spożywczej, Brenna.
6. Kożusznik Wilhelm, sekretarz gminny, Darków.
7. Niedźwiedz Emanuel, Starostwo, Bielsko.
8. Zmija Karol, Agencja Konsularna R. P., Koszyce.

Rok 1925:

9. Chwastek Karol, Śląski Zakład Kredytowy, Bielsko.
10. Cichy Karol, Fabryka Wyrobów Tłuszczowych, Trzebinia
11. Cimała Emanuel, Huta Pokoju, Nowy Bytom.
12. Drózd Paweł pełni służbę wojskową.
13. Gunia Jan, Fabryka Lokomotyw, Chrzanów.
14. Jasiok Eryk, Zakład Impregnacyjny, W. Chełm.
15. Jędrosz Mieczysław, I. Fabryka Chłodziaków Automob., Katowice.
16. Kareta Rudolf, M. Kandel — Expédition des eaux minérales, Cieszyn.
17. Kluzówna Ludwika, Towarzystwo Oszczędn. i Pożyczek, Trzynieć.
18. Kozieł Tadeusz, Sąd Powiatowy, Skoczów.
19. Pasz Rudolf, Wydział Komun. i Rob. Publ. Woj. Śląsk., Katowice.
20. Piekło Bronisław, Bank Związku Spółek Zarobk., Bielsko.
21. Santarius Fryderyk, Macierz Szkolna, Czeski Cieszyn.
22. Synowiec Karol pełni służbę wojskową.

23. Szweblik Karol, Thonet-Mundus, Pol. Fabr. Gięt. Mebli, Radomsko.
24. Urbaniec Teofil, Towarzystwo »Wzajemna Pomoc«, Frysztat.

Rok 1926.

25. Belon Stanisław, Izba Skarbowa, Cieszyn.
26. Bogdanowicz Józef, Kasa Skarbowa, Cieszyn.
27. Byrtus Ludwik, Fabryka Papieru Lamprechta, Sosnowiec.
28. Chromik Jan, Towarzystwo Oszczędn. i Zal., Bogumin.
29. Cielecki Józef, Fabryka Papieru Lamprechta, Sosnowiec.
30. Ciompa Jan, »Ostoja«, Handlowa Ska z o. o., Cieszyn.
31. Gencówna Elżbieta, Urząd Pocztowy, Cieszyn.
32. Heczko Karol, Nadleśnictwo, Istebna.
33. Kabiesz Jan, Towarzystwo Oszczędn. i Zal., Trzyniec.
34. Kaleta Adam, Brown & Boveri, Cieszyn.
35. Kaletówna Helena, Fabryka Zegarów »Świt«, Cieszyn.
36. Majętny Karol, Śląski Związek Rolników, Katowice.
37. Muckówna Stefanja, Kancelarja adwokacka, Cieszyn.
38. Polek Juljusz, Konsulat R. P., Morawska Ostrawa.
39. Sablik Ludwik, Fabryka Wagon. i Maszyn Zieleniewskie-go. Kraków.
40. Smółkówna Anna, Kancelarja adwokacka, Cieszyn.
41. Sochacz Stanisław, Towarzystwo Oszczęd. i Zal., Karwina.
42. Starzykówna Emilja, Zamkowe Zakłady Przemysłowe, Cieszyn.
43. Staśkówna Marta, Cieszyńska Kasa Oszczędn., Cieszyn.
44. Suchanek Jan, Związek Koksowni, Katowice.
45. Szotkowski Emil, Bank Francusko-Polski, Mysłowice.
46. Szywała Bogumił, Kasa Miejska, Katowice.
47. Wiszczor Robert pełni służbę wojskową.

Rok 1927:

48. Bitkower Maksymiljan, Przemysł Drzewny, Rajcza.
49. Cichy Jan, Kancelarja notarialna, Cieszyn.
50. Cieñciała Adam, Towarzystwo Oszczęd. i Zal., Cz. Cieszyn.
51. Ferfecki Karol, Konsulat R. P., Morawska Ostrawa.
52. Herma Franciszek, Urząd Skarbowy, Bielsko.
53. Josiek Jan, współwłaściciel sklepu tow. mieszk., Końska.
54. Kostka Paweł pełni służbę wojskową.
55. Krzemień Karol, Przemysł Drzewny, Częstochowa.
56. Krzywoń Andrzej pełni służbę wojskową.
57. Lauko Ludwik pełni służbę wojskową.
58. Malisz Karol, kopalnia węgla, Żebracz.
59. Niedoba Jerzy, Urząd Skarbowy, Król. Huta.

60. Oszelda Władysław, Przemysł Drzewny, Częstochowa.
61. Pawlas Teodor, Poczt. Kasa Oszczęd., Katowice.
62. Piechaczek Karol, urzędnik bankowy, Bielsko.
63. Potysz Edward, Towarzystwo Oszczędn. i Zal., Cieszyn.
64. Schindlerówna Renata, Bank Eskontowy, Bielsko.
65. Stonawski Jan pełni służbę wojskową.
66. Wójcik Władysław, Fabryka Amunicji, Sosnowiec.

SZKOŁA DOKSZTAŁCAJĄCA KUPIECKO-HANDLOWA.

I. a) Skład Grona nauczycielskiego w roku szk. 1927-28.

1. F a b i a ń c z y k Ludwik, kierownik.
2. A d a m c z y k Jan, kierownik hufca szkolnego, uczył krajoznawstwa w kl. I i II. tyg. godzin 2.
3. D o n o c i k Alojzy uczył arytmetyki handlowej i korespondencji handlowej w kl. III tyg. godzin 2.
4. R o t t e r Edward uczył handlu w kl. I i II i nauki o obywatelstwie w kl. III tyg. godzin 3 i pół.
5. S a b e l a Jan, opiekun kl. III, uczył księgowości we wszystkich klasach tyg. godzin 4 i pół.

Nauczyciele kontraktowi:

6. Ks. B u z e k Jerzy, katecheta żeńskiej szkoły wydziałowej w Cieszynie, uczył religii katolickiej we wszystkich klasach tyg. godzin 2.
7. I n ż. C h o b o t Ludwik, opiekun kl. II, uczył towaroznawstwa w kl. III tyg. godzin 2, a języka polskiego i nauki o Polsce w kl. I i II tyg. godzin 5 od 6. marca 1928 r. do końca roku szkolnego.
8. G a w l a s Leopold, kierownik szkoły powszechnej w Cieszynie, opiekun kl. I, uczył rachunków kupieckich w kl. I i II tyg. godzin 3.
9. Ks. S i k o r a Paweł, profesor religii ewangelickiej w seminarjum nauczycielskiem męskim w Bobrku, uczył religii ewangelickiej we wszystkich klasach tyg. godzin 2.
10. Z u b e k Rudolf, kierownik szkoły powszechnej w Cieszynie, opiekun kl. II, uczył języka polskiego i nauki o Polsce w kl. I i II tyg. godzin 3 do 1. marca 1928 r.

b) Zmiany i ruch w Gronie nauczycielskiem.

W zmarłym nagle po krótkich a ciężkich cierpieniach dnia 12. marca 1928 r. ś. p. kierownikowi Z u b k u Rudolfie straciła rodzina nieodżałowanej pamięci męża i ojca, a koledzy

i społeczeństwo niestrudzonego pracownika i wzorowego obywatela. Był to nauczyciel dobry i wychowawca wyrozumiały, to też zgon jego wywołał w sercach działwy powszechny żal i głęboki smutek.

Cześć Jego pamięci!

II. Nauka.

K l a s a		I	II	III
Religia	katolicka	1	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$
	ewangelicka			
Język polski		2	1	—
Korespondencja ogólna i handlowa		1	1	1
Nauka o Polsce: a)	krajoznawstwo	1	1	—
	b) nauka o obywatelstwie i wiadomości z prawoznawstwa	—	—	1
Arytmetyka handlowa		2	1	1
Księgowość		1	2	$1\frac{1}{2}$
Handlowość		—	$1\frac{1}{2}$	1
Towaroznawstwo		—	—	2
		8	8	8

III. Środki naukowe.

Szkoła korzystała ze środków naukowych trzyklasowej szkoły handlowej.

* IV. Pomieszczenie.

Szkoła korzystała z lokalu trzyklasowej szkoły handlowej.

V. Higijena i wychowanie fizyczne.

Hufiec szkolny składał się z 31 uczestników, którzy raz w tygodniu ćwiczyli przez 1 i pół godziny pod okiem kierownika prof. A. Adamczyka.

VI. Praca wychowawcza nad młodzieżą.

W marcu 1927 r. założono przy tut. szkole »Ognisko« młodzieży kupieckiej. Młodzież w liczbie 26 zbierała się co niedzieli w czasie od godz. 14—16 w czytelni »Bratniej Pomocy«, czytała tam gazety i oddawała się różnym grom towarzyskim. »Ognisko« abonuje dwutygodnik »Na Straży« i posiada własną bibliotekę, w której znajduje się 65 książek. Oprócz

tego korzystała młodzież z biblioteki »Macierzy Szkolnej« w ten sposób, że opiekun wypożyczał większą ilość książek i rozpożyczał je następnie młodzieży. W zimie otrzymywała młodzież herbatę. Obecny na zebraniach kierownik prowadził rozmowy, potrącając o różne tematy, jak np.: Jakim winien być kupiec wobec państwa, wobec kolegi swego, wobec odbiorcy i t. p. Wspólnie czytano myśli Forda. Młodzież korzystała również z epidjaskopu szkolnego i w ten sposób pogłębiała wiadomości, nabyte w towaroznawstwie.

»Ognisko« urządziło 20. maja b. r. w Domu Narodowym przedstawienie, na którem odegrano »Gościnny występ artysty«, »Fatalna kielbasa« i wygłoszono monologi. Czysty dochód z przedstawienia wynosił 26 złotych.

Kierownikiem »Ogniska« był prof. J. Sabela.

Sprawozdanie rachunkowe »Ogniska« za rok szk. 1927-28 przedstawia się następująco:

Dochody	Rozchody
Subwencja W. O. P. . . zł 600.—	Zakup książek zł 127.60
Wkładki członków zł. . . „ 12.70	Oprawa „ „ 27.10
Dochód z przedstawienia „ 26.—	Prenumerata czasopism „ „ 9.—
	Urządzenie „ 44.50
	Koszt sporządz. herbaty „ „ 27.—
	Wynagrodzenie kierownika „ 400.—
	Pozostałość kasowa . . . „ 3.20
zł 638.70	zł 638.70

VII. Wynik egzaminu końcowego.

Egzamin końcowy, który odbył się w dniu 21. czerwca b. r. w obecności kierownika szkoły zdali:

1. Baumann Maksymiljan, urodz. 13. XII. 1910 w Cieszynie.
2. Budka Franciszek, ur. 24. II. 1911 w Cieszynie (z odznacz.).
3. Kozieł Karol, ur. 13. XI. 1910 w Ligocie.
4. Nather Karol, ur. 20. IV. 1910 w Eger.
5. Węglorz Władysław, ur. 26. VIII. w Kaczycach (z odzn.).

VIII. Statystyka szkoły.

	I	II	III
1. W roku szkolnym 1926-27:			
W dniu klasyfikacji było uczn. w kl.	25	11	7
2. Liczba uczniów:			
Z początkiem r. szk. 1927-28 przyj. ucz.	21	20	5
W ciągu roku przybyło	2	—	1
W ciągu roku ubyło	4	1	1
Pozostało na końcu roku	19	19	5
3. Według wyznania:			
Rzymsko-katolików	11	12	3
Ewangelików	8	5	1
Wyznania mojżeszowego	—	2	1
4. Według języka ojczystego:			
Polaków	17	16	5
Niemców	2	3	—
5. Według stopnia wykształcenia:			
5 klas szkoły powszechnej ukończyło	2	—	—
6 klas szkoły powszechnej ukończyło	2	—	—
2 klasę szkoły wydziałowej	2	—	—
3 klasę szkoły wydziałowej	6	—	—
4 klasę szkoły wydziałowej	1	—	—
3 klasy gimnazjum	1	—	—
Repetentów	5	—	—
6. Według przerw w nauce:			
1-roczną przerwą,	2	1	—
7. Według wieku:			
Mających lat 14 było	5	6	—
Mających lat 15 było	2	5	2
Mających lat 16 było	9	6	3
Mających lat 17 było	3	2	—
Mających lat 18 było	—	—	—

IX. Imienny spis uczniów:

Klasa I:

(Chromik Wilhelm 6. X. 1927). 2. (Gawlik Wiktor 13. X. 1927.) 3. Gold Fryderyk I*). 4. (Hajek Adolf 13. X. 1927.) 5. Herman Jan I. 6. Kaleta Paweł I z odznaczą. 7. Kozieł Ludwik I. 8. Krawczykowski Józef I. 9. Kulig Paweł I. 10. Pietruszek

Antoni I. 11. Smelik Paweł I z odnacz. 12. (Szotek Rudolf 31. V. 1928). 13. Szuster Eugenjusz I. 14. Wenger Wilhelm I z odnacz. 15. Zając Alojzy I. Nieuzdolnionych 8.

K l a s a II:

1. Bicz Jan I. 2. Bijok Rudolf I. 3. Czyż Jan I. 4. Denk Ernest I z odnacz. 5. Färber Leon (niekl.). 6. Kaleta Jan I. 7. Klein Erwin (niekl.). 8. Laszecki Antoni I. 9. Londzin Emil I. 10. Pika Karol I. 11. Pustówka Oskar I. 12. Rakowski Oskar I. 13. Wardas Albert I. 14. Włodarski Wilhelm I. 15. Górniak Józef I. Nieuzdolnionych 4.

8-miesięczny Kurs Handlowy dla Dorosłych.

Przy tut. zakładzie prowadzono również w tym roku wieczorny kurs handlowy dla osób, zajętych już w praktyce handlowej.

Na kursie wykładali:

Kierownik L. F a b i a ń c z y k korespondencję handl. oraz profesorowie: Fr. B o g o c z stenografię polską, Al. D o n o c i k arytmetykę handlową, E. R o t t e r naukę o handlu i wekslu J. S a b e l a księgowość, a H. T e s a r c z y k o w a udzielała nauki pisania na maszynach.

Wykłady odbywały się w godzinach wieczornych od 18.10 do 20.25.

Na kurs wpisało się na początku roku szkolnego 16 uczestników i 7 uczestniczek. W ciągu roku wystąpiło lub wykreślono 5 uczestników i 1 uczestniczkę.

Egzamin końcowy zdali pp.:

1. Chromik Wilhelm, ur. 10. I. 1912 w Bobrku. 2. Cieślarówna Małgorzata, ur. 12. VI. 1899 w Błogocicach. 3. Frank Karol, ur. 12. V. 1903 w Bobrku (z korepondencji handlowej i stenografji). 4. Freudówna Helena, ur. 13. VI. 1911 w Ustroniu. 5. Gondówna Stefanja, ur. 2. VII. 1902 w Cieszynie (ze stenografji). 6. Hawlik Rudolf, ur. 13. XII. 1910 w Cieszynie (z księgowości, korespondencji handlowej i nauki o handlu). 7. Hławiczka Emil, ur. 3. VII. 1909 w Cisownicy. 8. Kerczówna Anna, ur. 8. IV. 1909 w Cieszynie. 9. Wojtek Karol, ur. 7. XII 1903 w Cieszynie. 10. Tereszkiewicz Walter, ur. 29. V. 1910 w Cieszynie. 11. Tomalik Ferdynad, ur. 30. IV. 1907 w Rudzicy. 12. Żarnowski Stanisław, ur. 27. III. 1904 w Rzachowej.

WYKAZ KSIĄŻEK SZKOLNYCH

na następny rok szkolny.

K l a s a I:

- Religia kat.: Ks. dr. M. Sieniatycki, Dogmatyka katolicka. Wydanie VII.; ew.: Ks. Al. Schöneich, Mały katechizm. Dr. M. Lutra Pismo święte Nowego Testamentu.
- Język polski: Pan Tadeusz, Szober, Gramatyka dla sem. naucz. Łoś, Zasady pisowni polsk. i słownik ortograficzny.
- Język niemiecki: Karol Zagajewski, Deutsches Lesebuch für Hadelsschulen, Lehmann Sprach- und Aufsatzbuch.
- Historja: Gebert i Gebertowa: Historja starożytna.
- Gimnastyka: Sikorski, System Linga. Dr. Tyszecki, Ćwiczenia towarzyskie. Heberer, Gimnastyka po dwóch.
- Arytmetyka handlowa: Ant. Pawłowski, Wykład arytmetyki handlowej.
- Księgowość: W. Skalski, cz. II.
- Stenografia: Adolf i Rudolf Wojnarowie, Stenografia polska.
- Nauka o handlu: F. Tomanek, Handel towarowy i pieniężny, wyd. III.
- Towaroznawstwo: A. Bigda, Początkowe wiadomości o towarach, cz. I.
- Język francuski: Szarota, Premier livre de francais.

K l a s a II:

- Religia kat.: Ks. dr. M. Sieniatycki, Etyka katolicka, wyd. V.
- Religia ew.: Ks. A. Buzek, Zarys historii kościoła chrześcijańskiego. Ks. A. Schöneich: Mały katechizm. Dr. M. Lutra, jak w kl. I. Pismo Święte Nowego Testamentu.
- Język polski: Dzieła Adama Mickiewicza i Juliusza Słowackiego. Łoś, Zasady ortografii polskiej i słownik ortograficzny.
- Język niemiecki: Bavdis, Lesebuch für Handelsschulen. Lehmann, Sprach- und Aufsatzbuch.
- Historja: Nanke, Historja średniowieczna.
- Gimnastyka: jak w klasie I.
- Arytmetyka: Ant. Pawłowski, Wykład arytmetyki handlowej.
- Księgowość: W. Skalski cz. II.
- Korespondencja: Fr. Tomanek, Korespondencja handlowa.
- Geografia gospodarcza: Dr. Pawłowski, Geografia dla klas wyższych.
- Nauka o handlu: Tomanek, Handel pieniężny i towarowy.
- Stenografia: Stan. Korbel, Stenografia polska.
- Towaroznawstwo: A. Bigda, Początk. wiadom. o towarach cz. I i II.
- Język francuski: Szarota, Deuxieme livre de francais.

Wpisy do klas wyższych odbędą się 28. czerwca b. r. oraz 1. września b. r.

Szkoła Doksztalająca Kupiecko-Handlowa.

Szkoła ta przeznaczona jest zasadniczo dla młodzieży w wieku od lat 14 do 18, pracującej w handlu.

Młodzież, wstępująca do klasy I, winna posiadać przygotowanie, odpowiadające ukończeniu 5-ciu oddziałów 7-klasowej szkoły powszechnej.

Wpisy odbędą się od 20. do 31. sierpnia b. r.

Przy wpisie uiścić należy tytułem taksy wstępnej kwotę 5 złotych oraz taksy na fundusz doraźnych pomocy naukowych kwotę 2 złote.

8-miesięczny Kurs Handlowy dla Dorosłych.

Kurs ten ma na celu podanie osobom dorosłym obojga płci, zwłaszcza mającym już zajęcie praktyczne, takiego zasobu wiadomości handlowych, aby im umożliwić wykonywanie prac biurowych w handlu lub przemyśle.

Uczestnicy powinni wykazać się wykształceniem, które Kierownictwo kursu uzna za wystarczające.

Uczestnikom przysługuje prawo wolnego wyboru przedmiotów, jako też przystąpienia do egzaminu końcowego ze wszystkich lub poszczególnych słuchanych przedmiotów. Kurs trwa od 1. października do końca maja.

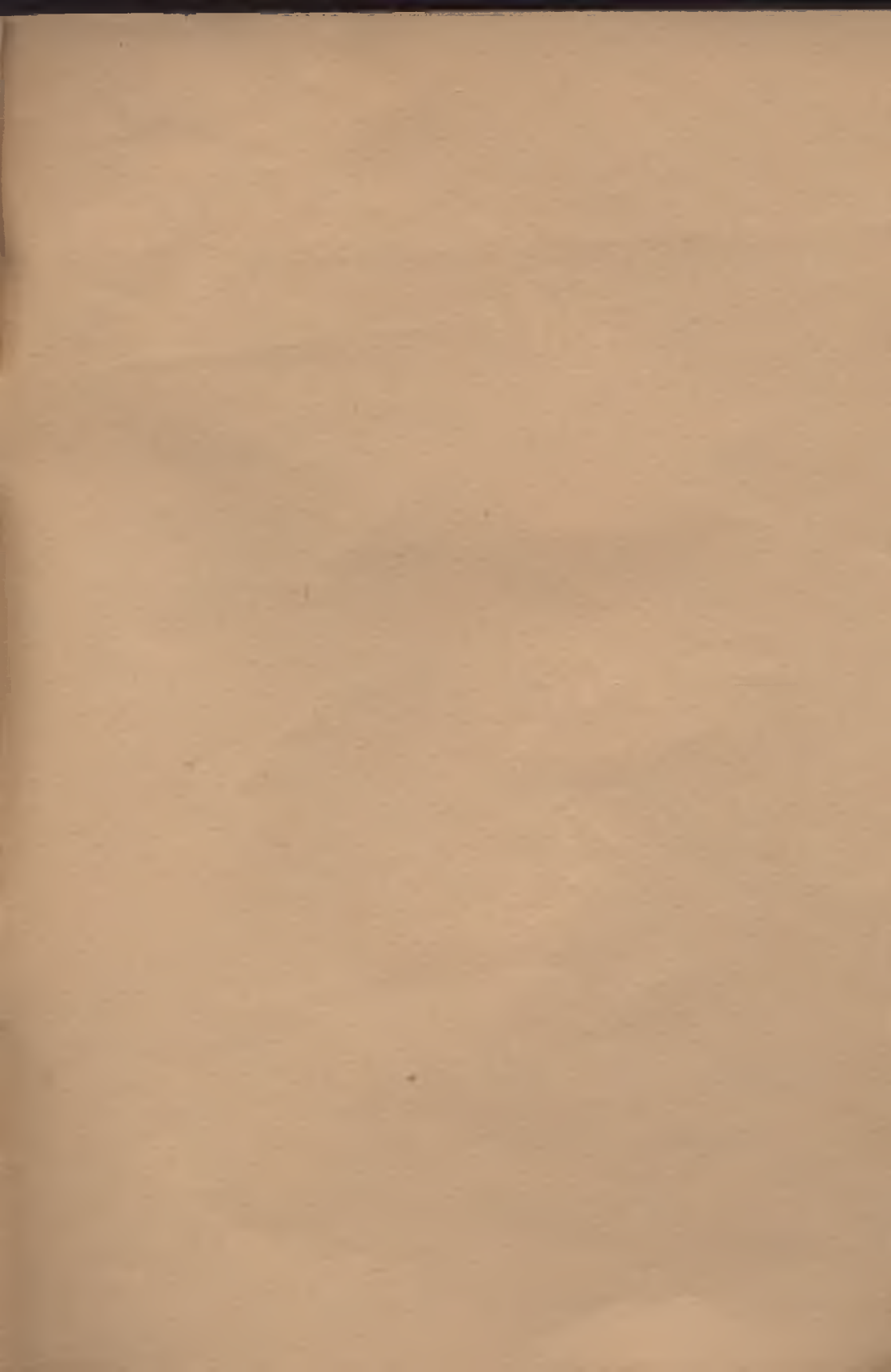
Wpisy odbędą się w ciągu miesiąca września.

Oplaty: Taksa wstępna 3 złote i taksa za zużycie materiałów 10 złotych, ponadto opłaty miesięczne, których wysokość zależna jest od ilości zgłoszeń.

Spis rzeczy:

	Str.
1. L. Fabiańczyk: Kierowanie młodzieży do szkół zawodowych nakazem chwili obecnej	3
2. F. Kotas: O dwujęzycznej stenografii	12
3. Trzyklasowa Szkoła Handlowa	19
4. Statystyka absolwentów(ek)	41
5. Szkoła Doksztalająca Kupiecko-Handlowa	43
6. 8-mies. Kurs Handlowy dla Dorosłych	47
7. Wykaz książek szkolnych	48
8. Ogłoszenia	49

Książnica Cieszyńska

CZ II 00345/1927/280